వెలుగునీడలు

[కథానిక]

●

'అమరేంద్ర'

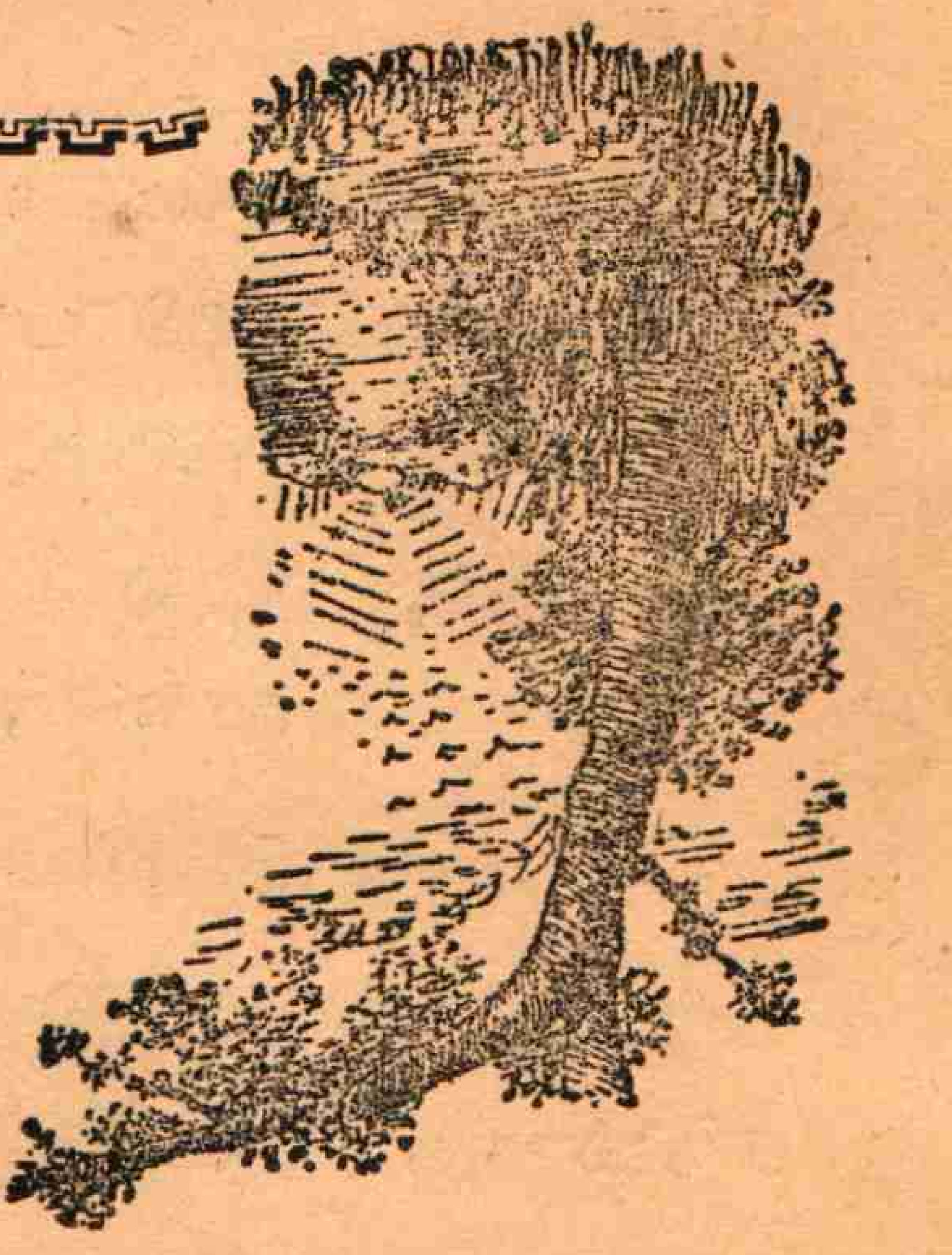

"మా నాన్నని వాకిట్లో అరుగుమీద పడుకోమని చెప్పండి. ఇదుగో ఈ చాపా, దిండూ కూడా యిచ్చిరండి." అంది సరళ. ఈ మాటలు వినేసరికి శ్రీధరకి కొరడాతో చురుక్కున చరిచినట్లనిపించింది. భార్యమాటలు తండ్రికి ఎక్కడ వినపడతయ్యో' అని, బదులుచెప్పకుండా, చాపా, దిండూ చేత పుచ్చుకుని మెట్లుదిగిపోయాడు. భార్యమాట ఒకవేళ తండ్రికి వినబడితే ? తను ఏముఖంతో తండ్రికి ఎదురుపడతాడు ? ఇంత ఇల్లూ, ఇన్ని గదులూ, ఇన్ని మంచాలూ, ఇన్ని పరుపులూ వుంటే తన తండ్రిని వాకిట్లో అరుగుమీద తుంగచాప పరుచుకుని పడుకోమని చెప్పటానికి నోరెల్లా వస్తుంది! సరళని తను పెళ్ళాడి నాలుగేళ్ళు దాటింది. ఈనాలుగేళ్ళలో తండ్రి తన యింటికి రావటం యిదే మొదటిసారి. మొదటిసారే సరళ మామగారిని ఈవిధంగా సత్కరింపదలిచింది. తలుచుకోగానే శ్రీధర ఆపాదమస్తకమూ కంపించిపోయాడు. తన ఇంటికి రాకరాకవచ్చిన తండ్రిని పరదేశిలాగా వీధి వాకిట్లో పడుకోమని ఏముఖం పెట్టుకుని చెబుతాడు ? ఈ సత్కారాన్ని చూసి తండ్రిమనసు ఎంత నొచ్చుకుంటుందో! పోనీ, ఎవరైనా నౌకరుచేతి కిచ్చి చాపా, దిండూ పంపితే ? అప్పుడు తండ్రికి తనమీద మరీకోపం రావచ్చు. ఆయనమనసు మరింత కష్టపడవచ్చు. పెళ్ళిలో తనకు జరిగిన అగౌరవాన్ని మనసులో పెట్టుకుని ఇంతకాలమూ కొడుకుయింటిగడప తొక్కలేదు. అంత అభిమానం గల మనిషి. అటువంటి మనిషి యీనాటికి చుట్టపుచూపుగా యింటికి వస్తే ఇంట్లో చోటులేనట్లు వీధివాకిట్లో పడుకోమని పురమాయించటమా ? ఇంతమాత్రం తెలుసుకోలేకపోయిందా సరళ? తెలిసి చేయాలనే చేసింది. ఆవిధంగా పురమాయించటంలో తన వంశంమీదా, తనవారిమీదా ఆమెకున్న నిరాదరణని వెల్లడించింది. అతని గతజీవితమంతటినీ ఆమె అగౌరవించింది. ఆమాటల్లో వున్న అనాదరం శ్రీధరగుండెల్లో పరాభవజ్వాలల్ని రగిలించింది.

ఒక్కొక్క మెట్టూ దిగుతుంటే ఏదో పాతాళంలోకి దిక్కుతెలియని చీకటిలోకి అణగారిపోతున్నట్లనిపించింది. మోయలేని బరువుతో కుంగిపోతోంది శ్రీధర మనసు. తీరా దిగి కిందికి వచ్చేసరికి తండ్రి కనబడలేదు. 'నాన్నా' అని పిలిచాడు. మారులేదు. చుట్టుపక్కలంతా కలయజూశాడు. జాడలేదు. సరళ మాటలు ఆయనకి వినబడినయ్యేమో ? వినటంతోనే అభిమానం వచ్చి వెళ్ళిపోయాడేమో ? ఎన్నడూ గడప తొక్కని మనిషి యింటికి వస్తే చేయవలసిన సత్కారమిదేనా ? పోనీ, సరళకి మర్యాదచేయటం తెలియదా? తెలియకేం ? మొన్న వాళ్ళ మేనమామ వస్తే ఎన్ని ఉపచారాలు చేసింది! ఎంత రాజభోగంతో ఆయన్ని గౌరవించింది!! ఏఅతిథి వచ్చినా ఎంతో ఆదరిస్తుంది. అటువంటి సరళ తన తండ్రిని ఈవిధంగా చూడటం దేనికి ?

కారణం శ్రీధరకి వెంటనే స్ఫురించింది. శ్రీధర అంతరాళంలో బడబాగ్నిజ్వాలలు భగభగ రగిలినయ్.

అవును. అందుకే. అదే కారణం. అవును. ఆవిషయం ఎన్నోసార్లు మాటీపోటీమాటలతో చెప్పనే చెప్పింది. ద్వేషాన్ని ఆమె ఎన్నడూ దాచలేదు. తన మాటలవల్ల భర్తగుండెల్లో ఎటువంటి మంట అంటుకున్నా, ఎటువంటి తుపాను చెలరేగినా ఆమెకి భయంలేదు. ఈ విషయంలో భర్తమనసుని గాయపరచటంవల్ల సరళకి ఆనందంకూడా కలగవచ్చు.

లేకపోతే సరళ ఇంత బహిరంగంగా ఎందుకు నిరాదరణని వెల్లడించాలి? అక్కడికికాని ఆమెకి తృప్తి కలగదుకాబోలు. అక్కడే చతికిలపడిపోయాడు శ్రీధర. తండ్రికోసం ఎదురుచూసిచూసి నిరాశ చెందాడు. ఆయన వెళ్లిపోయాడేమో ననుకున్నాడు. ఎక్కడికయినా వెళ్ళి పొద్దుపోయి వస్తాడేమోనని ఇందాకటినుంచీ కూచున్నాడు. అక్కడే చాపవేసుకుని శ్రీధర మేనువాల్చాడు. ఇంత పరాభవంతో, యింటికి వచ్చిన తండ్రి తిరిగివెళ్ళిపోయాడనే వ్యథ అతన్ని కాల్చివేసింది. కళ్ళు భగ్గుమంటున్నయ్. పసిపిల్లవాడిలాగా ఒక్కసారి గొంతెత్తి 'నాన్నా' అని ఏడిస్తేకాని ఈ బాధ చల్లారదేమోననిపించింది. ఎందుకో కన్నీళ్ళు చిందినయ్. ఇన్నాళ్ళకి తల్లి జ్ఞాపకంవచ్చింది. చిన్నప్పుడు తను పెరిగిన పల్లె కళ్ళకుకట్టింది. తమ్ముళ్ళూ, చెల్లెళ్ళూ అంతా కళ్ళల్లో గంతులువేశారు. ఒక్కసారిగా గతజీవితంలోకి రెక్కలుకట్టుకుని ఎగిరిపోవాలని అతని మనసు తహతహలాడింది. 'నాన్నా' అన్న పిలుపు గొంతుకలో కొట్టుకుంటోంది. తను చిన్నప్పుడు జెండాలెగరేసిన పూరిగుడిసే, తను కోతీకొమ్మచ్చులాడిన పున్నాగచెట్లూ, అన్నీ గొంతెత్తి శ్రీధరని పిలుస్తున్నట్లనిపించింది. ఆనాటి జీవనం వదిలించుకోలేని బందాలు వేసి శ్రీధరని గుంజుతోంది.

అక్కడే దిండుమీద తలవాల్చి కళ్ళు మూశాడు శ్రీధర. నౌకరు వచ్చి 'బాబుగారూ' అని పిలిచాడు. శ్రీధర కళ్ళు తెరిచాడు. "బాబుగారూ, నాన్నగారు ఇంటికి వెళ్ళిపోయారు. మీతో చెప్పమన్నారు—" అన్నాడు నౌకరు.

"ఎప్పుడూ? నీతో ఇంకేమయినా చెప్పారా?"

"లేదు బాబూ. వారు మీతో ఏమైనా మాట్లాడదామనుకున్నారేమో. మేడమెట్లెక్కారు. మధ్యలోనే కిందికి దిగివచ్చేశారు. నన్ను చూసి మా అబ్బాయితో నేను వెళ్ళానని చెప్పమన్నారు."

ఈ మాటలు వినేసరికి శ్రీధరప్రాణాలు ఎగిరిపోయినయ్. ఇంకేముంది? తండ్రి సరళమాటలు విన్నట్లే—అందుకే క్షణమైనా వుండకుండా వెళ్ళిపోయాడు. ఆమాటలకి ఆయన ఎంత నొచ్చుకున్నాడో! ఆయనమనసు ఎంత చిన్నబుచ్చుకున్నదో...ఆబాధని కనబడకుండా దాచుకోటానికి! "ఇంకేమీ చెప్పలేదా నీతో?" అని అడిగాడు నౌకర్ని. వాడు లేదని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు. అక్కడే కూలబడిపోయాడు శ్రీధర.

మేడమీదినుంచి కేకపెట్టింది సరళ. "ఇదుగో, మిమ్మల్నే. పాప లేచి ఏడుస్తోంది మీకోసం." ఆరాత్రంతా అక్కడే జాగారంచెయ్యాలనుకున్నాడు. కాని సరళపిలుపు వినబడగానే అతని సంకల్పం సడలిపోయింది. ఇందాకటినుంచీ తాను విహరించిన లోకంనుంచి బలవంతాన మరోకలోకానికి గుంజుకుపోతున్నట్లనిపించింది. అక్కడ శ్రీధరని కాళ్ళూ చేతులూ కట్టేసి బందీని చేస్తారు. ఆ బందిఖానాతాళంచెవులు సరళచేతుల్లోనే వున్నయ్. కాని ఆబందిఖానాలోకి పోకుండావుండలేడు శ్రీధర. అదే అతని స్వభావంలో వున్న లోపం. ఎంతో ఎదురుతిరగాలనుకుంటాడు; సరళని కాదని దూరంగా పారిపోవాలనుకుంటాడు. కాని తీరా జరిగేదేమంటే - శ్రీధర లొంగిపోవటం, సరళ విజయంతో పొంగిపోవటం!

అయినా ఆరాత్రిమటుకు శ్రీధరకి ఎక్కడలేని ధైర్యమూ వచ్చింది. సరళహేళనలనీ, వెక్కిరింపులనీ సహించే ఓపిక లేదు. ఈ సంగతి సరళ గ్రహించలేదు. ప్రపంచంలో నోరులేకుండా అన్నిటినీ భరించేవారుంటారు. కాని వారి సహనానికి కూడ ఒక హద్దువుంది. ఒక మితివుంది. ఆ మితిమీరినప్పుడు వారి సహనంలోంచి అసహనం అగ్నిపర్వతంలాగా బద్దలవుతుంది.

"అప్పుడే వచ్చారేం, పాపం! ఇంకాస్సేపు తండ్రీకొడుకులు చెవులు కొరుక్కోకపోయారూ? ఆయనతో ఏంమంతనాలు చేస్తున్నారు? వాటి కొక అంతూ పొంతూ లేదూ?" అని సరళ రుసరుసలాడుతూ, ఏడుస్తున్న పాపని రెక్కలుపుచ్చుకుని తెచ్చి శ్రీధరమంచంమీద కూలవేసింది. "అరుగోనమ్మా, వచ్చారు మీనాన్న. పాపం, బెంగపడిపోతావు నిమిషం కనిపించకపోతే!" అంటూ నాలుగేళ్ళ ఆశని శ్రీధరపక్కలో పడేసింది. శ్రీధర సరళకేసి చూడకుండానే ఆశని ఒళ్ళోకి తీసుకుని జోకొట్టాడు. ఇందాకటినుంచీ వెక్కివెక్కి ఏడ్చిన ఆశ ఒక్కనిమిషంలోనే కొట్టినట్లు నిద్రపోయింది. కొంచెంసేపు ఊరుకుని సరళ మళ్ళీ అందుకుంది. "ఏంరహస్యాలు మాట్లాడారు తండ్రితో? చెప్పకూడదా?" అప్రయత్నంగా శ్రీధర అన్నాడు—"అవసరంలేదు. చెప్పవలసిన అవసరం లేదు." భర్త ఇటువంటి సమాధానం చెబుతాడని సరళ అనుకోలేదు. వినగానే క్షణంసేపు విస్తుపోయింది. ఒక్కమాటయినా తనమీద ఉంచుకోటం సరళ స్వభావానికే విరుద్ధం. దెబ్బకి దెబ్బకొడితేనేకాని సరళకి శాంతి వుండదు. కోపంతో మండిపడుతూ అడిగింది—"ఏం? ఎందు కవసరంలేదు? ఈ ఇంట్లో నాకు తెలియకుండా ఏదీ జరగటానికి వీల్లేదు. చెప్పండి, ఏంమంతనాలు జరిపివచ్చారో" గడపలోకి వచ్చిన తండ్రిని అగౌరవ పరచటంతోటి సరళకి తృప్తిలేదుకాబోలు. "నీఅమర్యాదని సహించి ఇక్కడ ఆయన క్షణమైనా వుండలేదు. వెంటనే వెళ్లిపోయారు. ఇంటికి వచ్చిన అతిథిని బైటికి పంపేశావు" అని సూటిగా సరళకి చెప్పివెయ్యాలనుకున్నాడు. చెప్పివేసేదాకా అతనిలోపలి మంట చల్లారదు. కాని అంతటితో ఊరుకోక సరళ తనముందరే తన తండ్రిని ఇంకా చులకనచేసి మాట్లాడుతుందేమో? అది తాను సహించగలడా? సహించక తాను చెయ్యగలదేముంది? అయినా తాను బదులుచెప్పకుండా వూరుకుంటే సరళ అంతటితో అప్రసంగాన్ని కట్టిపెట్టి నిద్రపోతుంది. అందుకనే శ్రీధర మారుపలకకుండా మంచంమీద వాలి ఆశని జోలకొడుతూ కళ్లు మూశాడు. సరళ లోపల రగిలిపోతోంది. భర్త ఇంత పెంకెగా, తన మాటకి మారుచెప్పకుండా, తనని చులకనచేసి నిద్రపోవటం ఆమె సహించలేకపోయింది. ఎన్నడూ తనమాటకి ఎదురాడి ఎరగడు భర్త. తను గీసిన గిరిలోనుంచి కదిలిఎరగడు. అటువంటి మనిషి ఇవాళ ఎందు కింత గర్వంగా మాట్లాడాలి? "నీకు చెప్పాల్సిన అవసరం లేదు." అని తనముఖాన అనివేశాడు—ఇంత తెగువ ఎక్కడినుంచి వచ్చింది? తన భర్తకి అతని తండ్రి ఏవో ఎక్కులు పెట్టివుంటాడు. లేకపోతే ఇంత నిర్లక్ష్యంగా శ్రీధర ఎన్నడయినా తనతో ప్రవర్తించాడా? తలుచుకున్నకొద్దీ సరళకి లోపల రగిలిపోతోంది. అభిమానంతో ఎంతసేపటికీ కంటిమీద కునుకురాలేదు.

కళ్ళు మూసుకున్నాడేకాని శ్రీధరకీ నిద్రపట్టలేదు. అతని హృదయం సరళని సూటిగా ఒక్కప్రశ్న అడగదలుచుకుంది. సరళమాటలవల్ల తను పొందిన బాధనంతనీ ఆ ప్రశ్నలో నింపుతుంది. కాని సూటిగా అడగగలనా? అని అతని మనస్సే తటపటాయిస్తోంది. "వద్దు. అడగను. ఇన్నాళ్ళనుంచీ సహించలేదా? ఇల్లాగే కాలం వెళ్ళదీయటం కష్టమా?" అనుకుంటాడు. మరుక్షణంలోనే "అడుగుతాను. ఏమయినాసరే, అడిగివేస్తాను. సరళా, ఎవరిచ్చారు నీ కీ అధికారం అని సూటిగా అనేస్తాను. ఏంబదులుచెబుతుందో వింటాను. తరువాత ఏం చెయ్యాలో ఆలోచిస్తాను" అనుకుంటాడు. మనసులో మల్లాగుల్లాలు పడుతూ తెల్లవారుస్తాడుకాని తెగించి అడగలేడు. నెలకు రెండువేల జీతం సంపాదించే మామగారు, ప్లీడరుబోర్డు కట్టి చిల్లిగవ్వ సంపాదించలేకపోతున్న తనూ, తనతో సమానంగా కాలేజీలో చదివిన తన భార్య సరళా తలపుకువచ్చేసరికి అతని నోరు నొక్కుకుపోతుంది. తనని చదివించలేక తల్లిదండ్రులు ఏనాడయితే ఈ రెండువేల జీతగానికి అల్లుడిని చేశారో ఆనాడే తన నోరు కట్టుబడిపోయిందికాబోలు. ఆనాడే అతని స్వేచ్ఛ అంతమొందిందికాబోలు. అప్పటినుంచీ వేరొకరికి చెప్పుకోలేని మూగబాధ ఒక్కటే అతనికి మిగిలిందికాబోలు. తన అసహాయతని తలుచుకోగానే అతని మనసు చివుక్కు

మంటుంది. ఈ బతుకిలా తెల్లవారవలసిందేనని నిస్పృహ తోస్తుంది. ఒక్కొక్క సమయంలో అతనికి తల్లిదండ్రులమీద మితిలేని కోపం వస్తుంది. "తనూ అందరిలానే బతకలేకపోయేవాడా ? మిగిలిన ముగ్గురుతమ్ముళ్ళతోపాటూ తనూ పెరిగేవాడు కదా ? బిచ్చమెత్తుకుని అయినా స్వేచ్ఛగా బతికేవాణ్ని కామా ? నన్ను ఈఇంట్లో ఎందుకు తెచ్చి పడేశారు ? ఎందుకు నా కాళ్లూ చేతులూ విరిచి కట్టేశారు ?" అని తలిదండ్రులమీద అతని మనసు దుడ్డోరాచేస్తుంది. చివరికి "వారేం తప్పుచేశారూ?" అని వాళ్ళని క్షమిస్తాడు. "నాకు ఈ ఇంట్లో ధనంతోపాటు సుఖం దొరుకుతుందనుకున్నారు. శాంతి దొరుకుతుం దనుకున్నారు. నన్నుగురించి తాము ఇక దిగులుపడనక్కర్లే దనుకున్నారు. దారిద్ర్యపు యాతనలో నాబతుకు తప్పించుకోవా లనుకున్నారు. వారి దేం తప్పుంది ?" అనుకుంటాడు.

నిద్రపోతున్న ఆశ అటూ ఇటూ కదిలింది. "తాతయ్య...అరితిపల్లు పెత్తాదు" అని కలవరించింది. వెంటనే శ్రీధరకి గుర్తుకివచ్చింది. తన తండ్రి మనమరాలి చేతుల్లో అరిటిపళ్ళు పెట్టాడు. తనముందే సరళ వాటిని "జబ్బుచేస్తయ్యమ్మా, ఆశా, తినద్దు." అని వారించి దాసీదానికిప్పించివేసింది. తన తండ్రి తెచ్చిన పేదకానుకని తన భార్య ఈవిధంగా చులకనచేయటం తలుచుకోగానే శ్రీధరకడుపులో దేవినట్లయింది. అప్రయత్నంగా తనకి చిన్నప్పుడు తల్లి చెప్పిన కుచేలుండి అటుకులకథ గుర్తుకువచ్చింది. వెంటనే అతనికి తెలియకుండానే లోపలినుంచి "అమ్మా" అని ఆక్రోశం వెలువడింది. ఆశని దగ్గరికి తీసుకుని జోలకొడుతున్నాడు.

ఆశకలవరింత వినగానే సరళ తనని సంబాళించుకోలేక పోయింది. లేచి కూచుంది. మొన్న తన తండ్రి పట్నంనుంచి వస్తూ మనమరాలికి ఎన్నో పళ్ళూ, చాక్లెట్లూ, ఆటవస్తువులూ తెచ్చాడు. ఆమధ్య తన తమ్ముడు కలకత్తానుంచి మేనకోడలికోసం రకరకాల బొమ్మలు తెచ్చిపెట్టాడు. వాటినిగురించి ఆశ ఎన్నడయినా కలవరించిందా ? అటువంటిది పల్లెటూరినుంచి పేదతాతగారు తెచ్చిన మూష్టి అరిటిపళ్ళకోసం కలవరించటం వినగానే సరళకి కోపం వచ్చింది. తన ఇంట్లో తనకి విరోధిశక్తు లేవో దూరి చాటుగా పనిచేస్తున్నయ్. అవి ఒకనాడు తన కాపురాన్నే తారుమారుచేసి వెయ్యవుగదా ?

"ఇదుగో, మిమ్మల్నే, నిద్రా ?" అని సరళ భర్తని పిలిచింది. అప్పటికి కలతనిద్రలో వున్న శ్రీధరకి ఈ పిలుపు వినబడలేదు. వినబడికూడా పలకలేదేమోననుకుని సరళ కోపంతో పక్కమీద వాలి బలవంతాన నిద్రతెచ్చుకోవాలని కళ్ళుమూసింది.

కాని సరళకి నిద్రపట్టలేదు. కలతనిద్రతోనే తెల్లవారింది. ఎందుకో సరళమనసులో ఆందోళన బయలుదేరింది. తన పెళ్ళిఅయినదగ్గరనుంచీ ఈనాటివరకూ తను పడిన శ్రమ అంతా నిష్ఫలమయిపోతుందేమో ? ఇన్నాళ్లనుంచీ సరళ ఒక ప్రయత్నంలో మునిగివుంది. తన భర్త బీదవారి బిడ్డ. తాను ధనికుల బిడ్డ. తమఇద్దరికీ పెళ్ళి జరిగింది. అప్పుడు అంతా 'ఇదేమి సంబంధం' అన్నారు. 'ఈ పౌరోహిత్యపు సంబంధ మెక్కడ దొరికింది ? నిక్షేపంలాటి పిల్ల! బి. యే. దాకా చదువుకున్న సరళకి ఇంతకంటే మంచిసంబంధమే దొరకలేదా ' అని ఆక్షేపించారు. కాని వరులకోసం వెదకివేసారిన సరళ తండ్రికి శ్రీధరకంటే మంచివరుణ్ని తేవటం తలకుమించిన పని అనిపించింది. ఆయన శ్రీధర పేదరికాన్ని సరకుచెయ్యక పెళ్ళిఅయినదగ్గరనుంచీ అల్లుణ్ని తెచ్చి తన ఇంట్లోనే వుంచుకున్నాడు. పెళ్ళిలో బంధువులు చేసిన హేళనలూ, ఆక్షేపణలూ సరళ విన్నది. అప్పటినుంచీ సరళ ఒకవిధానాన్నే అనుసరిస్తూ వచ్చింది. శ్రీధర బీదఇంటిబిడ్డ అనే సంగతి తను మరిచిపోయింది. లోకాన్ని ఆవిషయం మరిచిపోయేట్లు చేయాలి. శ్రీధరనికూడా ఈవిషయం మరిచేట్లు చేయాలి. అతని గతజీవితాన్ని మరిపించాలి. మునుపటిచోటునుంచి వేళ్ళతో పెళ్ళగించివేయాలి. అతని తల్లిదండ్రులతోనూ, అక్కచెల్లెళ్ళతోనూ, బంధువులతోనూ ఏమీసంబంధంవుండకుండా చెయ్యాలి. అప్పటికిగాని శ్రీధర కొత్తపరిసరాలలో పాతుకోడు. అప్పటికిగాని సరళకి భర్త కాదగిన హోదా అతనికి రాదు. అప్పటికిగాని పెళ్ళిలో బంధువులు

హేళనచేసినప్పుడు తన మనసులో రగిలిన మంట చల్లారదు. ఈ విషయంలో సరళవిజయానికి ఇంకో విషయం కూడా తోడ్పడింది. పెళ్ళిలో శ్రీధర తల్లిదండ్రులకీ, బంధువులకీ తలవంపు కలిగింది. సరళతండ్రిగారి రెండు వేలజీతంతో వియ్యం పొందటానికి శ్రీధరతండ్రి సమఉజ్జీ కాడని పెళ్ళికివచ్చినవారు ప్రతి అంశంలోనూ వెల్లడించారు. శ్రీధరతండ్రికి డబ్బులేకపోవచ్చు. కాని అభిమానంమాత్రం జాస్తి. అందుకనే శ్రీధరతరఫు బంధువు లెవ్వరూ ఇంతవరకూ సరళగడప తొక్కలేదు. కాని ఇప్పుడు సరళ కెందుకో భయం... తనపట్లు తప్పిపోతే? తన శ్రీధరా, తన ఆశా తన చెయ్యి జారిపోతే? ఉహుఁ, జరగదు. అల్లా ఎన్నటికీ జరగనివ్వదు... కాని...

* * * *

కొన్నాళ్ళకి టపాలో శ్రీధరకి ఉత్తరంవచ్చింది ఇన్నాళ్ళకి తండ్రి తనకు ఉత్తరం రాసినందుకు శ్రీధర పొంగిపోయాడు. కవరు చింపుతుంటే సంతోషంతో అతని చెయ్యి వణికిపోయింది. చింపి చదువుకుంటే అతనికే తెలియకుండా కళ్ల లో నీరుతిరిగింది. నిజానికి ఆ వుత్తరంలో విచారపడవలసిన సంగతే లేదు. పైగా సంతోషపడవలసిన విషయం. అందులో తండ్రి రాసిందేమంటే: శ్రీధరతమ్ముడిపెళ్లి నిశ్చయమయింది. "మీ అమ్మ పోయినతరువాత మన యింట్లో ఇదే మొదటి శుభకార్యం. నువ్వూ, కోడలూ తప్పకుండా రావాలి. ఇది మీచేతులమీదుగానే జరగాలి. ఇది చెప్పాలనే మొన్నవచ్చాను. కాని తొందరపనిమీద వెంటనే ఇంటికి వెళ్ళిపోయాను." అని తనని మరీమరీ రమ్మని రాశాడు. తన మనసు నొచ్చుకుంటుందని తండ్రి పనిమీద వెళ్లిపోయా నని అబద్ధమాడుతున్నాడు. పిలవాలని తను మేడమెట్లెక్కినసంగతీ, తన కోడలిమాటలు విని వెంటనే దిగి వెళ్ళిపోయినసంగతీ దాచివేస్తున్నాడు. ఆవిషయం శ్రీధరకి తెలియదని ఆయన ఊహించివుండవచ్చు. కాని విషయమంతా తెలిసిన శ్రీధర తండ్రి ఉత్తరానికి తట్టుకోలేకపోయాడు. తండ్రి ఎంత బాధపడ్డాడో! అభిమానంతో ఎంత కుమిలిపోయాడో! దీనికంతకీ తనేకదా కారణం! అవును, నువ్వే నువ్వే అంటోంది అతని మనస్సు. నీ తండ్రిని నీకళ్ళముందు సరళ అవమానిస్తుంటే నువ్వు చూస్తూ నిలబడ్డావు. ఇదివర కన్నిసార్లో ఆమె నీ తల్లిదండ్రులనీ, నీ గతజీవితాన్నీ చులకనచేసి హేళన చేసినప్పుడు సహించి వూరుకున్నావు. నీ పెళ్ళి జరిగిన వేసవిలో నీతల్లి చనిపోయిందని మీరందరూ నీలగిరిలో వున్నప్పుడు కబురు తెలిసింది. అప్పుడు నిన్ను ఇంటికి పోనివ్వకుండా, తను రాకుండా సరళ అడ్డుపెట్టినప్పుడు నువ్వు చేతకానివాడివై చూస్తూవూరుకున్నావు. ఇప్పుడు మాత్రం నువ్వేం చేస్తావు? ఏం చెయ్యదలిచావు? ఏం చెయ్యగలవు? అంటూ అతని మనస్సే అతన్ని పొడుస్తోంది.

ఏమయినాసరే, సరళ వెంటవచ్చినా రాకపోయినా వెళ్లితీరాలిసిందే. తనచుట్టూ పన్నిన ఉచ్చులని పటపట తెంపి బైటపడాలిసిందే. "ఆ తరవాత ఏం జరుగుతుందో ఆలోచించుకున్నావా?" అని అతనిలోని పిరికితనం హెచ్చరించింది. "ఏం జరగాలో అది జరుగుతుంది. నేనుమాత్రం వెళ్ళితీరాలిసిందే" అనుకుంటూ గదిలోకి వెళ్లాడు.

"ఎక్కడినుంచి వుత్తరం?"

"మానాన్న రాశాడు."

"ఏమని?"

చెప్పటమా చెప్పకపోవటమా అని శ్రీధర క్షణంసేపు సందిగ్ధంలో పడ్డాడు. ఈసారికూడా సరళ తనవారిని తనముందు చులకనచేస్తుందేమో? అప్పుడు తను ఇదివరకులాగా సహించి వూరుకోవటమేనా? చివరికి "మాతమ్ముడి పెళ్ళిట. మనిద్దరినీ తప్పక రమ్మని రాశారు" అని క్లుప్తంగా చెప్పాడు. కొంచెంసే పూరుకుని సరళ అడిగింది—"అయితే మొన్న ఆయన వచ్చినప్పు డెందుకు చెప్పలేదు?" అని. వెంటనే సరళకి చురుక్కున తాకేట్లుగా "దానికి నువ్వే కారణం." అనేశాడు శ్రీధర.

నివ్వెరబోయింది సరళ. "నేనా? ఆమాట ఆయన రాశారా? ఏదీ?" అని శ్రీధరచేతిలోంచి వుత్తరం తీసుకుని ఒక్క గుక్కలో చదివేసి, నిర్లక్ష్యంగా గిరాటువేసింది. ఇది చూసేసరికి శ్రీధర పట్టలేకపోయాడు.

సరళ తన సర్వస్వాన్నీ పరాభవించినట్లు లోపల రగిలిపోయాడు. ఇది గమనించలేదు సరళ. శ్రీధరకేసి చూడకుండానే అంది. "ఇంటికి వచ్చి భోజనం చేసిపోవటానికి తీరిక వుండదట. పెళ్ళికి పిలవటానికిమాత్రం తొందరపని అడ్డువచ్చిందట పాపం"—ఈదెబ్బకి శ్రీధర తల గిరగిర తిరిగింది. కొంచెంసేపు నోట మాట రాలేదు. పెదవులు వణికిపోయినయ్. ముఖం కందిపోయింది. సమాధానంకోసం ఎదురుచూస్తున్న సరళ శ్రీధరముఖాన్ని చూసి కంపించింది. ఇంతలో తనని నిలవరించుకుని శ్రీధర కంపించే స్వరంతో "నీయింట్లో భోజనానికి ఆశపడి మా నాన్న ఇంత దూరం వచ్చాడనుకున్నావు. ఆయన అంత నీచుడు కాడు. ఆయన చెప్పకుండా వెళ్ళిపోవటానికి ముమ్మాటికీ నువ్వే కారణం." అని గబగబా మెట్లు దిగిపోయాడు.

సరళ నిశ్చేష్టురాలయిపోయింది. అంతా అర్థంకాని అయోమయంగా వుంది. శ్రీధరని ఎవరో తనదగ్గరినుంచి దూరంగా లాక్కుపోతున్నారనే భయంతో వణికిపోయింది. తన హృదయం భద్రంగా బంధించాలని ఇన్నాళ్ళూ తాను పడిన ప్రయాస అంతా వ్యర్థమేనా? ఇంతలో ఆశ గదిలోకి వచ్చింది. తల్లి మూలంగా గిరాటువేసిన వుత్తరం ఆశ ఏరి చేతపుచ్చుకుంది. తల్లి దగ్గరికి వచ్చి "ఓరు లాశాశే ఉతలం?" అని అమాయకంగా అడిగింది. సరళ పట్టలేని కోపంతో "ఎవరా! దేముడు!" అంటూ ఆశచేతులోంచి ఉత్తరాన్ని లాగి, ముక్కలుచేసి కిటికీలోంచి కిందికి పారేసింది. తల్లి కసురుకునేసరికి ఆశ బిగ్గరగా ఏడ్వటం మొదలుపెట్టింది. కిందిగదిలో కూచున్న శ్రీధర ఆశ ఏడుపు విని పైకివచ్చాడు. తండ్రిని చూడగానే ఆశ తల్లిమీద నేరం చెప్పింది. "ఏదీ ఉత్తరం? ఇవ్వు. నాక్కావాలి." అని శ్రీధర సరళని గర్జించిఅడిగాడు. "నాకు తెలియదు. మీ ఉత్తరాలన్నీ దాచేటందుకే కూచున్నానా యేమిటి?" అని పెంకెగా జవాబు చెప్పింది. "ఉత్తలం చింపిపాలేచింది నాన్నా" అని ఆశ తల్లిమీది కోపంతో చెప్పేసింది. "నిజమేనా? చెప్పు. మాట్లాడవేం?" అన్నాడు శ్రీధర. సరళ మరీ బిర్రబిగిసి "అవును, నిజమే. చింపాను. పారేశాను. ఏం చేస్తారో చెయ్యండి" అంది. ఆధోరణి చూసేసరికి శ్రీధరకి చిందులుతొక్కేటంత సివమెక్కింది. తన తండ్రి పంపిన శుభలేఖని సరళ ముక్కలుచేసిందని వినేసరికి అతనికి పట్టరాని దుఃఖంకూడా వచ్చింది. కొంచెంసేపు రాయిలాగా నిలబడిపోయాడు. ఆశవచ్చి తండ్రిచంకనెక్కింది. తండ్రిముఖంకేసీ, తల్లిముఖంకేసీ చూసి బిక్కమొహం వేసింది. వారిద్దరిమధ్యా ఆవరించిన మౌనం ఎంతబరువైనదో ఆపసిగుండెకుకూడా తెలిసింది కాబోలు దాన్ని భంగం చెయ్యటంకోసమే ఆశ ఎవరో కొట్టినట్లు ఏడవటం మొదలుపెట్టింది. ఆశని సముదాయిస్తూ శ్రీధర తన వేదననంతా అణుచుకుని ఇల్లా అన్నాడు - "సరళా, ఒకమాట జ్ఞాపకం పెట్టుకో. దీనికంతకీ నువ్వు పశ్చాత్తాపం పడవలసిన రోజు వచ్చి తీరుతుంది." సరళ మారుచెప్పకముందే శ్రీధర ఆశని ఎత్తుకుని తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

శ్రీధర తనని తిట్టినా, కొట్టినా సరళకి అంత బాధ కలిగేదికాదు. కాని శ్రీధరనోటినుంచి వచ్చిన ఈమాటలు రెండూ ఆమెని చెప్పలేనంతగా కదిలించివేస్తున్నయ్. ఆమాటల్లో ఏదో అశుభం దాగి సరళని భయపెట్టింది. అయినప్పటికీ ఆమె అభిమానంమాత్రం ఎదురుతిరుగుతోంది. నేను ఏం చేశానని? నేను ఎందుకు పశ్చాత్తాపపడాలి? అటువంటి అవసరం ఎన్నడూ రాదు. రాదు. ఇది శ్రీధర కోపంతో అన్నమాట. తను చెయ్యని నేరం ఆరోపిస్తున్నాడు. చేసినదానికి చింతించవలసిన సమయం వస్తుందని బెదిరిస్తున్నాడు. ఇదంతా మగవారి ఆట. దీనికి నేను లొంగను. నేనెన్నటికీ పశ్చాత్తాపపడను...అటువంటి అవసరమే రాదు అనుకుంటూ అక్కడే కూర్చుండిపోయింది సరళ.

ఇంతలో తన గుడ్డలన్నీ పెట్టెలో వేసుకుని శ్రీధర పైకి వచ్చాడు. సరళ అతని హడావిడి చూసి ఆశ్చర్యపోయింది. ఎప్పుడూలేని ఉత్సాహం అతని ముఖంలో చిందులుతొక్కుతోంది. అతని ప్రతి అడుగులోనూ అపూర్వమైన ఆనందం కనిపిస్తోంది. ఇది చూసేసరికి సరళమనసులో భయం తలెత్తింది. ఏమిటీ సన్నాహమంతా? ఎందుకీ ఆనందమంతా? ఏం జరగబోతున్నదో?

ఆశ గబగబ పరిగెత్తుకొచ్చింది మేడమీదికి తన గౌనులు రెండు చిన్న తువాలులో మూటకట్టి మోసుకొచ్చి "అమ్మా, నేనూ యెల్తున్నా ఊలికి" అని సంతోషంతో చెప్పింది. ఈమాట వినేసరికి సరళ ఉలిక్కిపడింది. ఊరికి పోవాలని ఆశ పడుతున్న ఆరాటం చూసేసరికి ముద్దువచ్చింది. అమాంతం దగ్గరికి తీసుకుని "నన్నుకూడా తీసుకుపోతావా" అంది సరళ. కాని వెంటనే నాలుకకరుచుకుంది. ఈమాట విని శ్రీధర పొంగిపోయాడు. తనతోపాటు తమ్ముడి పెళ్ళికి సరళ

కూడా వస్తుందనే ఆశ ఒక్కసారి మెరిసింది. తనూ, సరళా, ఆశా పెళ్ళికివెళ్తే తండ్రి ఎంత పొంగిపోతాడు! బంధువులంతా ఎంత సంతోషిస్తారు! తన పెద్దకొడుకుచేతిమీదిగా పెళ్ళి జరిగిందని స్వర్గంలో తల్లి ఎంత ఆనందిస్తుంది!

"అమ్మని తీసుకుపోదామా నాన్నా" అని ఆశ తండ్రిని ముద్దుగా అడిగింది.

"మీ అమ్మ వస్తుందా?" అని శ్రీధర సరళకి విన పడేట్లు అన్నాడు. తండ్రిప్రశ్నకి ఏం చెప్పాలో తెలియక ఆశ తల్లిముఖంకేసి చూసింది. సరళ ఇక పట్టలేకపోయింది. "ఎక్కడికి ప్రయాణం?"

"మాతమ్ముడి పెళ్ళికి."

"అయితే పెళ్ళికీరాలా యేమిటి?"

"ఆ. తప్పక వెళ్లితీరాలి. నువ్వుకూడా వస్తే అందరికీ సంతోషంగా వుంటుంది."

"నేనెందుకు? నేను రాకపోతే పెళ్ళి ఆగిపోతుందా? నేను వస్తాననే పిలుస్తున్నారా?" అని తల్లి అనేసరికి ఆశ బిక్కముఖంవేసింది. "నేనూ యెళ్తానే నాన్నతో" అని తల్లికొంగు పుచ్చుకు మారాంచెయ్య సాగింది. సరళ ఆశ చెంపమీద ఛెళ్ళున చరిచి, ఏడుస్తుం డేనే బలవంతంగా కిందికి ఎత్తుకువెళ్ళిపోయింది. శ్రీధర అక్కడే నిలబడిపోయాడు. ఆ చెంపదెబ్బ అతని గుండెలో ఫిరంగి దెబ్బలాగా తాకింది. ఏమిటి చెయ్యటం? ఇక వెనకాడవలసిన పనేలేదు. సరళ వస్తుందని ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. రాకపోతే కొత్తగా కలిగే ఆశాభంగమూ లేదు.

రైలువేళయింది. బండి వచ్చి వాకిట్లో నిలబడింది. వెళ్తున్నానని శ్రీధర సరళకి చెప్పాడు. సరళ మాట్లాడలేదు. ఆశ తండ్రికాళ్ళని చుట్టుకుని విడవలేదు. బండీ సాగిపోయింది. దోవపొడుగునా ఆశ తనతో వస్తానని ఏడ్చిన ఏడుపే చెవుల్లో గింగురుమన్నది. స్టేషనువైపుకు పరిగెత్తిపోతున్న బండీకేసి కిటికీలోంచి చూస్తూ నిలబడింది సరళ. బండీ కనుచూపు మేర దాటి మలుపు తిరిగిపోతోంది. దూరంనుంచి శ్రీధర సిల్కు ఉత్తరీయంమాత్రమే కనిపించింది. ఎందుకో తెలియదుకాని అక్కడినుంచి కదలలేదు. చూపులు మరలించలేదు. మళ్ళీ ఎప్పటికి తిరిగివస్తారో అని ఆమె హృదయం అడుగుతోంది. ఏమో? ఎవరికి తెలుసు?

ఏడ్చిఏడ్చి ఆశ తల్లిబుజాన నిద్రపోయింది. ఏమీ తోచక సరళ అటూ ఇటూ పచార్లుచేసింది. తనకి ప్రియమైన వస్తువు పట్టుజారిపోతున్నట్లు భయం వేసింది. ఆమెకి తెలియకుండానే శ్రీధర తనకి దూరమై పోతున్నట్లు తోచసాగింది.

నౌకరు గబగబ పైకి పరిగెత్తుకొచ్చి "నాన్నగారొచ్చారు." అని చెప్పాడు. ఆనాడే సరళ ఆశని తీసుకొని తండ్రితో కలిసి పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయింది. ఈసంగతి శ్రీధరకి తెలపటం అవసరమని ఆమెకి తోచలేదు.

* * *

శ్రీధర పెళ్ళికి వచ్చాడని బంధువులంతా సంతోషించారు. తండ్రిసంతోషానికి మేరలేదు. కాని అందరి మనసుల్లోనూ శ్రీధర ఒంటరిగా వచ్చాడెందుకన్న ప్రశ్న మెదులుతూనేవుంది. భార్యనీ, పిల్లనీ తీసుకు రానికొరత అందరికీ కష్టంగానే వుంది. పెళ్ళినాడు భోజనాలయిపోయినాక ఒంటరిగా వున్న సమయాన తండ్రి అడిగారు—"నాయనా, ఒక్కడివే వచ్చావేం? కోడల్నీ, పిల్లనీకూడా తీసుకురాకపోయావు?" అని. శ్రీధర బదులుచెప్పలేక తలవంచేసుకున్నాడు. అతని కనుకొలుకుల్లో వెచ్చటి కన్నీరు తొణికింది.

రాత్రి పందిట్లో శ్రీధర ఒక్కడే కూచుని వున్నాడు. అతని చెవుల్లో ఇంకా ఆశ గొంతుచించుకుని ఏడ్చిన ఏడుపు మోగిపోతోంది. అతని కళ్ళెదుట ఇంకా ఆ దృశ్యం కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తోంది. దుఃఖంతో పాటు అతని మనసులో ఆనందంకూడా గంతులువేస్తోంది. తను సంకెళ్ళని పటపట తెంపివేశాడు. ఊపిరిసలపని చీకటికొట్లోంచి బైటపడ్డట్లుంది. ఈ గాలీ, ఈ వెలుతురూ...ఇప్పుడు తనేం చెయ్యాలి? ఇకముందు తను ఏబాటలో అడుగు పెట్టాలి?

"బావా" అన్న పిలుపు శ్రీధరఆలోచనలకి అడ్డుపడింది. వెనక్కి తిరిగిచూశాడు. అవునవును. అదే మెరుపు ముఖంలో. అదే వెలుగు ఆ చిలిపికళ్ళలో. అదే చురుకుతనం ఆ ఉంగరాల ముంగురులలో. శ్రీధర తన కళ్ళని తనే నమ్మలేకుండా వున్నాడు. ఇక్కడి కెల్లా వచ్చింది? ఈ సమయంలో ఎల్లా వచ్చింది? శ్రీధర బదులుచెప్పకమునుపే "ఏంబావా, మరిచిపోయావా?" అని అడిగింది లలిత. "అల్లా అంటావేమిటి లలితా? ఇంతలోనే మరిచిపోతా ననుకు

న్నావా ?" అన్నాడు శ్రీధర. "ఏమో, నాలాటి అభాగిని నీ కింకా గుర్తుండవలసిన అవసర మేముంది ? నిజంగా నువ్వు నన్ను మరిచిపోలేదా ? బావా, ఎంత దయ నామీద?" అంది లలిత. అంటుండగా ఆమె కంఠం వణికింది. ఆమెకంట కన్నీరు తొణికింది. వెంటనే శ్రీధర చూపు లలితనుదుటిమీదికి పోయింది. విచారంతో అక్కడే నిలిచిపోయింది. ఇది గమనించి లలిత దీనంగా తలవంచుకుంది. మంగళచిహ్నమైన కుంకుమ లేని ఆమెనుదుటికేసీ, అంచులులేని తెల్ల ఖద్దరువలువలోవున్న ఆమెరూపంకేసీ శ్రీధర చూడలేకపోయాడు. అతని గుండె చివుక్కుమన్నది. లలితని ఏవిధంగా పలకరించాలో అతనికి తెలియటంలేదు. మూగగా లలితకేసి చూస్తూ నిలబడిపోయాడు. "వెళ్లివస్తాను బావా. ఇంకా వుంటావా రెండురోజులు ? రేపొకసారి తీరికచేసుకుని మాబడికి వచ్చి చూసివెళ్లాలి." బడిఏమిటనీ, ఎక్కడ వుందనీ అడగకుండానే "ఓ, అల్లానే వస్తాను." అనేశాడు శ్రీధర.

లలిత వెళ్లిపోయింది. శ్రీధర అక్కడే కూర్చుండిపోయాడు. అతని మనసు తెలియని విచారంతో బరువెక్కిపోతోంది. చిన్నప్పటినుంచీ లలితా, తనూ ఆటపాటల్లోనూ, చదువుసంధ్యల్లోనూ ఒకళ్ళ నొకళ్ళు విడిచివుండేవాళ్లు కారు. అతని మేనమామకి చిన్నప్పటినుంచీ లలితని శ్రీధర కిచ్చి పెళ్లిచెయ్యాలని వుండేది. అందరూ అల్లాగే ఆశపడేవారు. కాని చివరికి జరిగింది వేరొకటి. శ్రీధర సుఖపడతాడనీ, చదువుకోటానికి అత్తవారు సాయంచేస్తారనీ, అతని భారం వాళ్లే భరిస్తారనీ, శ్రీధరతండ్రి సరళసంబంధాన్ని ఒప్పుకున్నాడు. శ్రీధరతల్లికి చిన్నప్పటినుంచీ లలితనే చేసుకోవాలని వుండేది. కాని దారిద్ర్యబాధ పడిపడి వున్నవారి ప్రాణాలకి సరళ అదృష్టదేవతగా కనిపించింది. చివరికి ఇంచుమించు తాంబూలాలు పుచ్చుకోవటం దాకా వచ్చిన లలితని తోసేసి సరళని కోడలు చేసుకోవలసివచ్చింది. లలితమీద శ్రీధరకి మక్కువ లేకపోలేదు. కాని సరళ కూడాతెచ్చే అదృష్టాన్ని తృణీకరించి లలితతో వచ్చే పేదరికాన్ని పెళ్ళాడే నిబ్బరం అతనికి లేకపోయింది. ఈ పెళ్లి తప్పిపోయినందుకు అంతా నొచ్చుకున్నారు. కాని తప్పుమాత్రం తమది కాదని ఎవరికి వా రనుకున్నారు. ఎన్ని నేరాలు వేసినా నోరెత్తకుండా భరించే విధినెత్తినే ఈ బరువునికూడా వేసి అందరూ తృప్తిపడ్డారు.

అయిపోయిందనుకున్న సంబంధం తప్పిపోయింది. తరువాత లలితకు సంబంధం దొరకటం కష్టమయిపోయింది. ఆదిగులుతోనే లలితతల్లి స్వర్గంచేరింది. ఆ దిగులుతోనే లలితతండ్రికి ఇంచుమించు మతిపోయింది. చివరికి ఆ నిరాశలో ఎవరు కనబడితే వారికే లలితనిచ్చి తన బరువు వదిలించుకోవాలనే స్థితికి వచ్చాడు. ఒకరోజున షష్టిపూర్తికోసం ఎదురుచూస్తున్న మూడో పెళ్లివాడికి లలితనిచ్చి పెళ్ళిచేశాడు. మునుపటి రెండు సంబంధాలకీ ఆయనకు పదిమంది పిల్లలు. మొదటిసంబంధం కూతుళ్ళకి లలితకంటే పెద్దపిల్లలుకూడా వున్నారు. తండ్రిమనను కుదుటపడుతుందనే ఆశతో లలిత ఈ పెళ్లికి ఒప్పుకుంది. కాని పెళ్లిఅయిన ఆరు నెల్లకే ముసలిపెళ్ళికొడుకు మృత్యువుతో నాలుగో పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. ఈదుఃఖంతో ఏడాది తిరగక మునుపే లలితతండ్రి ప్రాణంవదిలేశాడు.

ఈ ఘటనల వివరమంతా శ్రీధరకి తెలియదు. కాని కుంకుమలేని లలితనుదుటికేసి చూడగానే అతను బెదరిపోయాడు. అభాగినిగా లలిత తనముందు నిలబడింది. ఆమెముందు శ్రీధర దోషిఅయినట్లు చిన్నబుచ్చుకున్నాడు. తను వేసిన తప్పటడుగుఫలితమంతా లలితలో మూర్తీభవించిన ట్లనిపించింది. ఆమెజీవితంలోని దుఃఖానికి తను కొంతవరకైనా బాధ్యుడయినట్లు లోలోపల వణికిపోయాడు.

మర్నాడు లలిత మళ్ళీవచ్చింది. ఆమెతోకలిసి బడిచూడటానికి శ్రీధర బయలుదేరాడు. దోవలో ఒక్కమాటకూడా మాట్లాడలేకపోతున్నాడు. లలిత శ్రీధరమౌనానికి చకితురాలయింది. "బావా, ఇంత మౌనం మా అక్కదగ్గర నేర్చుకున్నావా ? మునుపు ఎంత మాటకారివి! ఇల్లా మారిపోతావని కలలోనైనా అనుకోలేదు." అంది లలిత. బదులుగా శ్రీధర చిరునవ్వు నవ్వి ఊరుకున్నాడు.

లలితబడిని చూడగానే శ్రీధరకి పట్టలేని సంతోషం వేసింది. పిల్లలంతా రాటాలు గిరగిరా తిప్పుతూ హిందీపాటలు పాడుతున్నారు. వారి కలకలంలో అతని మనసులోని దుఃఖం దూరంగా పారిపోయినట్లుగా వుంది. ఆ పిల్లల ఆనందం ఎంతటి కష్టాన్నయినా, ఎంతటి విచారాన్నయినా మరిపించివేసేట్లున్నయ్. లలితకూడా తన దుఃఖాన్ని ఈవిధంగా పారదోలుకున్న దనిపించింది. దిక్కులేని లలిత ఇంతమంది పిల్లల

ఆటపాటల్లో తన ఒంటరితనాన్ని మరిచిపోతున్న దనిపించింది.

బడివిడిచివాక పిల్లలంతా వెళ్ళిపోయారు. 'అక్కా, వెళ్లివస్తాం' అని ఒక్కొక్కరూ వచ్చి శెలవుతీసుకు వెళ్లిపోయారు. అంతా వెళ్ళిపోయాక శ్రీధర "లలిత" అని పిలిచాడు. "ఏమిటి బావా?" అంది లలిత. "నన్నుకూడా నీబళ్లో చేర్చుకుంటావా" అని అడిగాడు.

"నువ్వు మాపల్లెటూరిబళ్లో ఎందుకు చేరతావులే! ఊరికే అంటావుగాని."

"కాదు లలితా. నిజంగా అంటున్నాను. ఈ ఈపిల్లల ఆటపాటల్లో అన్నీ మరిచిపోవాలని వుంది. ఈ కాస్సేపటిలోనే నా మనస్సు ఎంతో తేలిక పడింది."

"మా అక్కనికూడా తీసుకొస్తే ఇంకా బాగుంటుంది. బడిని ఎంతో పైకి తీసుకురాగలం. ఏం బావా, మాట్లాడవేం?" ఏం చెప్పాలో తెలియక శ్రీధర తల కిందులై పోయాడు. లలిత సరళనిగురించి అడిగినప్పుడల్లా అతని మనస్సు ఎందుకో తికమకపడిపోతోంది. శ్రీధర మాట్లాడకపొయేసరికి లలిత మళ్లీ అంది: "మాట్లాడ వేం బావా? మాఅక్కకి ఈపల్లెటూరు రావాలని లేదా? అంత చదువుకున్న మనిషి. అటువంటివాళ్లు ఒక ళ్లున్నా చాలు—పల్లెటూళ్లు ఎంతో బాగుపడతయ్." నిజమేననిపించింది శ్రీధరకి. కాని ఏం చెప్పాలో పాలుపోలేదు. ప్రసంగం మార్చి "నిజంగా నన్ను చేర్చుకుంటావో లేదో చెప్పు." అన్నాడు. "ఎందుకు చేర్చుకోను బావా? కల్లెద్దుకుంటాం. మాపిల్లలకి ఇంగ్లీషు చెబుదుగాని. మాష్టరు లేకపోవటంవల్ల హిందీ ఒక్కటే చెబుతున్నాను." అంది లలిత. "బాగుంది. అయితే నాకు హిందీచెబితేనే నేను నీబళ్లో చేరతాను." అన్నాడు శ్రీధర. "నాకు ఇంగ్లీషు నేర్పితేనే నిన్ను బళ్లో చేర్చుకుంటాం." అని లలిత నవ్వుతూ బదులుచెప్పింది.

* * * *

శ్రీధరజీవితంలో ఇటువంటి మార్పు వస్తుందని కలలోగూడా ఎవరూ అనుకొనివుండరు. పెళ్లికి వచ్చినవాడు వెంటనే వెళ్లిపోతాడని అంతా అనుకున్నారు. అటువంటి తొందరేమీ శ్రీధరలో కనిపించలేదు. ఆ పల్లెటూరిలోనే తాను ఉండిపోదలచినట్లు తెలపగానే అంతా ఆశ్చర్యపడ్డారు. అతనికీ, అత్తవారికీ తెగతెంపులైన గొడ్వనుకున్నారు కొందరు. అతనికీ, భార్యకీ మనసులు కలవక విడిపోయారని ఊహించారు కొందరు. ఎవరికి తోచినట్లు వా రూహించారే కాని యథార్థం ఎవరికీ తెలియదు.

కాని శ్రీధరకిమాత్రం బడితప్ప ఇంకో ప్రపంచమే లేదు. అప్పుడప్పుడు ఆశనికూడా ఈ బళ్ళో వేస్తే ఎంత బాగుంటుంది అనుకునేవాడు. ఎప్పుడూ ఆశ కోసమే అతని మనసు కలవరించేది. ఆశకోసమే అతనికి ఇష్టం లేకపోయినా సరళకి ఎన్నో ఉత్తరాలు రాశాడు. ఒక్కదానికీ జవాబులేదు. చివరికి ఒక నాడు స్వయంగా బయలుదేరి ఇంటికి వెళ్లాడు. దిగిన బండిలోనే మళ్లీ ఎక్కవలసివచ్చింది. ఇంటికి తాళం. నౌకరుకూడా లేదు. తెరిచిన కిటికీలోంచి తను రాసిన తెరవని కవరు మట్టిలో పొర్లాడుతూకనిపించినయ్. అతనికి పట్టలేని కోపం వచ్చింది. గిర్రున వెనక్కి తిరిగి పల్లెటూరికి దోవపట్టాడు. ఆశని చూడాలనే ఆరాటాన్నికూడా అణుచుకుంటాడు. కాని తనుమాత్రం ఇక మామగారి గుమ్మం తొక్కడు. సరళ తనదగ్గరికి రావలసిందేకాని తనుమాత్రం సరళకాళ్ల దగ్గరికి పోడు. ఏం జరిగినాసరే.

కోడలినీ మనమరాలినీ తీసుకురాకుండా శ్రీధర ఒంటరిగా తిరిగిరావటం చూసి అతని తండ్రి నిర్ఘాంతపోయాడు. "ఏం జరిగింది నాయనా?" అని అడిగాడు తండ్రి. శ్రీధర బలవంతాన కన్నీళ్లు నాపుకుని "జరిగే దేముంది నాన్నా. ఏమైనాసరే, ఇక నేను పోదలుచుకోలేదు. ఏదోవిధంగా ఇక్కడే కాలం వెళ్లదీస్తాను." అన్నాడు. శ్రీధరలోపలిబాధని తండ్రి వెంటనే గ్రహించి ఇక ఆవిషయం ప్రస్తావనతీసుకురాలేదు.

కొన్నాళ్లు పోయాక శ్రీధరకి తెలియకుండా తండ్రి రెండోకొడుకుని పంపాడు. వదినెగారిని తీసుకురావటానికి మరది వెళ్లాడు. కాని అనుకున్నట్లే జరిగింది. శ్రీధరమామగారు "నువ్వెవరివో నేనెరగను పో"అని తిప్పిపంపేశాడు. మరది పుట్టెడు అభిమానం మూటగట్టుకుని ఇంటికి తిరిగివచ్చాడు. సరళ అతన్ని గుర్తుపట్టింది. కాని పలకరించలేదు. అందుకే మరది మనస్సు మరీ కష్టపడింది. తరువాత ఈ సంగతి శ్రీధర విని మరీ మండిపడ్డాడు. ఈఘటనవల్ల అతని మనస్సు మరీ గట్టిపడింది. ఇక ఏమయినాసరే ఆగడప తొక్కను, తొక్కను అనుకున్నాడు.

కొన్నాళ్లు శ్రీధర భాగ్యదగ్గిరనుంచి ఏమైనా ఉత్తరంవస్తుందేమోనని ఎదురుచూశాడు. చివరికి ఆ ఆశకూడా వదిలేశాడు.

బళ్ళో పిల్లలందరినీ తన పిల్లలమాదిరే చూసేవాడు. వాళ్లందరూ అతన్ని నిమిషమైనా విడవకుండా చుట్టేసేవాళ్లు. అతనికి దూరమైన కూతురు ప్రతిపిల్లలోనూ కనిపించి అతన్ని ఊరడించేది. అతని కళ్లకి అందరూ ఆశలాగే కనిపించేవాళ్లు.

ఇదివరకెప్పుడూ లేని ఆనందం శ్రీధరజీవితంలో నలుమూలలా వెన్నెలలాగా వ్యాపించింది. ఇంతకాలమూ అతని జీవితంలో సరళ రోహిణికార్తెలోని ఎండలాగా అధికారం చలాయించింది. ఇంతకాలమూ చీకటికోణంలో అతని హృదయం బందీ. ఇప్పుడో! శరత్కాలంలోని చల్లటివెన్నెలలాటి స్నేహంతో అతని హృదయాన్ని లలిత కమ్మివేసింది. తొలకరివానకు బీటలువారిన కేదారం ఏ విధంగా పులకించిపోయి సుగంధాన్ని వెదజల్లుతుందో ఆమాదిరిగానే లలిత పరిచయంవల్ల శ్రీధరజీవితం సేదదీరి కొత్తఆనందంతో గంతులు వేస్తోంది. లలిత అతని దుఃఖాన్నంతనీ మరిపించివేస్తోంది. ఇదివరకెన్నడూ తొక్కని యెరగని సీమలకి దారులు చూపుతోంది. ఇదివరకెన్నడూ విని యెరుగని మాధురులతో అతని హృదయం మోగిపోతోంది. ఇప్పటి శ్రీధర ఉత్సాహం విడుదలబొందిన ఖైదీ ఆనందం. ఇప్పుడతని జీవితం మునుపు చవిచూడని స్వేచ్ఛతో మత్తెక్కిపోతోంది. అందుకే ఆనాడు శ్రీధర లలితకి ఇంగ్లీషుపాఠం చెప్పటం మరచిపోయి "లలితా, నాచీకటిలో వెలుగు చూపించావు. నీ మేలు ఎన్నటికీ మరిచిపోను." అన్నాడు. లలిత విని కూడా విననట్లుగా "ఇవాళ పాఠం లేదా?" అంది. "లేదు లలితా, నీ దగ్గర నేను నేర్చుకోవలసిన పాఠాలెన్నో వున్నయ్." అని శ్రీధర లలితముఖంకేసి చూస్తూవుండిపోయాడు. "అదేమిటిబావా. నువ్వుమాట్లాడేదేమిటో నీకు అర్థమవుతోందా?" అని కొంటెగా అడిగింది లలిత. క్షణంసేపుండి శ్రీధర అందుకున్నాడు—"లలితా, నువ్వు మరిచిపోయావేమోగాని నేను మరిచిపోలేదు. మరిచిపోలేను. ఆనాడు మీనాన్న ఎంతో దీనంగా అడిగాడు. నీ జీవితంలో వెలుగు లేకుండాచేసి చీకటితో నింపిన పాపిని నేను. అటువంటి అపరాధిని చీకటిలోంచి వెలుగులోకి తీసుకొచ్చావు. ఉపకారంద్వారా నామీద పగసాధించలిచావుకాబోలు."

ఈమాటలు విని లలిత కంపించిపోయింది. తల ఎత్తి మునుపటిలాగా శ్రీధరముఖంకేసి చూడలేకపోయింది. మునుపటిలాగా చనువుగా 'బావా' అని పిలవలేకపోయింది. ఛటుక్కునలేచి వెళ్లిపోయింది. తనతో శ్రీధర ఈ మాదిరిగా మాట్లాడటం వింతగావుంది. అతను అన్నమాటల్లో అబద్ధమేమీ లేదు. కాని అటువంటి మాటలని శ్రీధర నోటినుంచి వింటానని మాత్రం లలిత కలలోనైనా తలపోయలేదు.

తీరా అన్నతరవాత శ్రీధర సిగ్గుతో మగ్గిపోయాడు. లలిత ఇక తనతో ఎన్నడూ మాట్లాడదేమోనని బెదిరిపోయాడు. తను అన్నదానిలో అక్రమమేమీ లేదు. కాని వాటిలో తప్పులేకపోతే లలిత ఆ విధంగా ఎందుకు వెళ్లిపోవాలి? ఆమాటలు వినేసరికి ఆమెముఖం ఎందుకు కందిపోవాలి? ఇక తన హృదయానికి చల్లటి నీడ ఎక్కడ దొరుకుతుంది? ఇక తనమీద అంతహాయి నిచ్చే సుఖాన్నీ, స్నేహాన్నీ, సానుభూతినీ ఎవరిస్తారు? తనమాటలవల్ల నిజంగా అటువంటి ఉపద్రవమే వస్తే ఇక తన కేదిదారి?

* * *

వారాలు గడిచినయ్. నెలలుగడిచినయ్. ఏడాది గిర్రున తిరిగిపోతోంది. కాని శ్రీధరకబురులేదు. జాడలేదు. నాన్న, నాన్న అని ఆశ ఒక టేకలవరింపు. తోడిపిల్లలు తండ్రులని గురించి చెబుతుంటే ఆశ "అమ్మా, నాన్న ఎప్పుడొస్తాడే" అని దీనంగా అడిగేది. ఏం చెప్పాలో తెలియక సరళ తికమకపడిపోయేది. ఏదో చెపితేకాని ఆశ ఊరుకోదు. అందుకని "వస్తారమ్మా రేపొస్తారు" అనేది. కాని అటువంటి రేపులెన్నో వెళ్లిపోయినయ్.

పుట్టింట్లో భర్తని ఎడబాసి తనూ, కూతురూవున్న ఈ ఏడాదిలో ఎన్నో అనుకోని మార్పులు జరిగినయ్. సరళకి అడుగడుగునా దెబ్బతాకే సంఘటనలే. అదేమి చిత్రమోకాని తాకిన దెబ్బమీదే మళ్లీ దెబ్బతగులుతుంది. ఈ ఏడాదిలోనే తండ్రి ఉద్యోగం మాని పింఛను పుచ్చుకోవటం జరిగింది. తమ్ముడి భార్య తార కాపురానికివచ్చింది. తాళంచెవి తండ్రిచేతుల్లోంచి తమ్ముడిచేతుల్లోకి పోయింది. పేరుకి తమ్ముడుగాని పెత్తనమంతా తారదే. అందువల్లనే సరళపని మరీ ఇరుకువపడింది. ఇంట్లో ఇన్నాళ్లమాదిరిగా స్వతంత్రమూ పోయింది. గౌరవమూ తగ్గింది. సూటిపోటి మాట

లతో సరళమీద తార దాడి ఆరంభించింది. ఇంత కాలమూ అక్కగారంటే పువ్వుల్లో పెట్టి పూజించే వాడు తమ్ముడు. ఇప్పుడు తనముందరే తార అక్కని మాటలంటున్నా నోరు మెదపకుండా చూస్తూ ఊరుకునే పరిస్థితివచ్చింది. మరదలు మాటలవల్ల కలిగిన తలవంపుకంటె తమ్ముడు మెదలకుండా ఊరుకోవటమే సరళ సహించలేకపోయింది. ఇక ఈ యింట్లో ఎక్కువకాలం వుండటం అసంభవమని సరళ మనసులో నిశ్చయించుకుంది. కాని ఎక్కడికి పోవటం? ఏడాది అవుతుంటే తన అతీ గతీ కనుక్కోని శ్రీధరని వెతుక్కుంటూ వెళ్లాలా? అతనుంటున్న పల్లెటూరికీ, అతని పూరిగుడిసెకీ తిరిగిపోవాలా? అక్కడ అడుగు పెట్టటమే ప్రాణసంకటంకదా? కాని తనకి వేరేదారి ఏముంది?

ఇల్లావుండగా ఒకనాటి పొద్దున్నే సరళ తండ్రి సామానంతా సర్దుకుని కూతురుకోసం కబురంపాడు. "ఎక్కడికి నాన్నా ప్రయాణం?" అని ఆదుర్దాగా అడిగింది సరళ. ఎన్నాళ్లనుంచో తనకి యాత్రలు చెయ్యాలని వుందనీ, ఉద్యోగంనుంచి విరమించిన దగ్గరనుంచీ ఏమీ పొద్దుపోవటం లేదనీ, అందుకని యాత్రలు చేసివద్దామని బయలుదేరాననీ తండ్రి చెప్పాడు. తనని కూడా వెంట రమ్మంటాడేమోనని ఆశపడింది సరళ. కాని తండ్రి ఆమాటలేమీ లేకుండా "అమ్మా, అతని సంగతేమయినా తెలిసిందా?" అని అడిగాడు. సరళ లేదని తలవూపింది. "ఇదుగోనమ్మా, తీసుకో, మీ అమ్మ పోతూపోతూ నీ కిమ్మని చెప్పి పోయింది. ఇవిగో నాలుగువేల రూపాయలు. తీసుకో. అతనికి ఉత్తరంరాసి ఎక్కడున్నాడో కనుక్కో. ఇక ఏదయినా ఉద్యోగంలో చేరటం మంచిదని చెప్పు. బండికి వేళయింది, వెళ్లొస్తా" నని చెప్పి సరళ బదులు చెప్పేలోపుగానే బండీ ఎక్కేశాడు.

ఈఘటన ఫిరంగిదెబ్బలాగా తాకింది సరళకి. ఇక ఎవరి అండ చూసుకుని తనూ, తన కూతురూ ఆయింట్లో వుండాలి? ఇక తమని వెనకేసుకొచ్చేవాళ్లెవరు? తమని ఆప్యాయంగా ఆదరించేవాళ్లెవరు? వెళ్లి తీరాలిసిందేనా? వేరేమార్గంలేదా? ఆ పేదగుడిసె తప్ప తనకి పోదగినతావు లేదా? అని దరీ తెన్నూ లేని అఖాతంలోపడి తన్నుకుంటోంది సరళ. ఆశ పరిగెత్తుకుంటూవచ్చి "అమ్మా, ఉత్తరంవచ్చిందే, నాన్నరాశాడే" అంటూ పట్టలేని ఆనందంతో గంతులు వేసింది.

సరళ ఆశ్చర్యం పట్టలేక ఆశని అమాంతం ఎత్తుకుని చేతుల్లోంచి ఉత్తరం తీసుకుంది. "నాన్న రాశారని ఎల్లా తెలుసే?" అంది సరళ. కారణమేమీ చెప్పకుండానే "నాకు తెలుసుగా." అంది ధీమాగా ఆశ. పట్టలేని ముద్దువచ్చింది సరళకి.

అది చాలా చిత్రమైన వుత్తరం. ఉత్తవాళ్లని కూడా తలకిందులుచేయగల వుత్తరం. అందులో సరళ చిక్కుకున్న పరిస్థితుల్లో ఆ ఉత్తరాన్ని చదివి తట్టుకోలేకపోయింది. "నీభర్త నీకు దక్కాలనుకుంటే నువ్వు ఈనిమిషంలోనే బయలుదేరిరావాలి. చేతులు కాలినాక ఆకులుపట్టుకుని లాభంలేదు.— ఇట్లు, నీప్రియ మిత్రురాలు హితకారిణీదేవి." అనివుంది.

ఎందుకనో మొదటినుంచీ అశుభమే శంకిస్తున్నది సరళహృదయం. అందులో ఈ ఉత్తరాన్ని చదివేసరికి ఆమెని తట్టుకోలేని భీతీ, ఆందోళనా ఆవరించినయ్. శ్రీధర ఏదైనా ప్రమాదంలో చిక్కుకున్నాడేమో? అతని క్షేమైనా జబ్బుచేసిందేమో? అతనిక తనకి దక్కడేమో? తన అవివేకానికి ఎంతో విచారంవేసింది. అతను ఆనాడు 'నువ్వు ఒకరోజు పశ్చాత్తాపపడతా' వన్నమాటలు మాటిమాటికీ గుర్తుకొచ్చి సరళ జలదరించిపోతోంది. ఏమో, ఏం జరుగబోతున్నదో? తల్లితత్తరపాటుని చూసి ఆశ "ఏం రాశాడమ్మా? నాన్న ఎప్పుడొస్తాడు? చెప్పవే? ఎప్పుడొస్తాడే?" అంటూ తల్లిని చుట్టుకుంది. క్షణంసేపు ఊరుకుంది సరళ, ఏం చెప్పాలో తెలియక. చివరికి అప్రయత్నంగా అనేసింది. "మనమే వెళ్దాం తల్లీ, నాన్నదగ్గరికి"

"ఎప్పుడమ్మా? ఎప్పుడు?"

"ఇవాళే వెళ్దాం. ఈరాత్రి రైల్లోనే వెళ్దాం. పద బట్టలు సర్దుకుందాం" అని బయలుదేరింది.

సరళ ప్రయాణంమాట విని తార పొంగిపోయింది. ఎన్నడూ లేని ఆపేక్ష ఒక్కసారిగా వచ్చిపడింది. నోటినిండా 'వదినా' అని పిలిచింది. ఎన్నడూ లేనిది ఆశని దగ్గరికితీసి "మీఇంటికి వెళ్తున్నావా?" అంది. రోజూ తార చూపే నిరాదరణకంటె అమాంతం కలిగిన ఈ ఆదరణే మరీ దుర్భరమైంది సరళకి. తను వెళ్లిపోతున్నందుకు తారమనసులో కలిగిన సంతోషమే ఈ ఆదరణగా బైటపడింది. ఇది గ్రహించగానే సరళ గుండె మండి, ఇక ఏమయినాసరే ఈ గడప తొక్క

నసే నిశ్చయంతో బయలుదేరి వెళ్ళిపోయింది. ఇక ముందు తన జీవితంలో ఏ ఆపద వచ్చినా, ఏదుఃఖం వచ్చినా ఇంకెక్కడికయినా పోవచ్చునుకాని తమ్ముడి ఇంటికిమాత్రం తలదాచుకోటానికి రానని గట్టి పట్టుతో వెళ్లిపోయింది.

దారిపొడుగునా ఆశ "ఇంకా ఊ రెంతదూరమమ్మా" అని అడుగుతోంది. నాన్నని తలుచుకుంటూ ఏవేవో కబుర్లు చెబుతోంది. సరళకిమాత్రం మనసు మనసులో లేదు. ఇన్నాళ్ల నుంచీ ఆమెమనసుని కమ్మిన మబ్బులన్నీ విడిపోయినయ్. ఇంతకాలమూ ధనమూ, దరిద్రమూ అని అంతరాలు కల్పించుకున్నందుకు ఎంతో సిగ్గుపడుతోంది. అసలు ఇంతకాలం ఎందుకు తను శ్రీధరకి ఎడంగా వున్నానని ప్రశ్నించుకుంది. మనస్సు ఎన్నో కారణాలు చెప్పింది. కాని అన్నిటినీ సరళ తుంచివేసింది. ఇంతకాలమూ ఎవరో తనని పెడదారిలో నడిపించారు. తాను గుడ్డిగా నడిచింది. ఇప్పుడు కళ్లు తెరిచింది. తన తాహతు ఏమిటి? తన ధన మేమిటి? శ్రీధరవైపు వాళ్లకు లేనిదేమిటి? ఇంతమాత్రానికే తాను వారందరినీ వెలివేసినట్లు చూడటమేమిటి? ఒక్కొక్కటీ తలుచుకుంటుంటే సరళకి తనమీద తనకే పట్టలేని కోపం వస్తోంది. తను ఈ జన్మలో శ్రీధర పుట్టిన పల్లెటూరి పూరిగుడిసెలో అడుగు పెట్టనని ఇదివరకెన్నోసార్లు బడాయీలుకొట్టింది. కాని నిజం చెప్పాలంటే ఇవాళ ఆ పూరిగుడిసె ఎప్పుడు కళ్లపడుతుందా అని ఎంతో కొట్టుకుపోతోంది సరళ. శ్రీధరకి ఏం ప్రమాదం జరిగిందో అని భయపడిపోతోంది. అతను సురక్షితంగా వుండాలని ఎంతో ఆరాటపడుతోంది.

దోవలో పెద్ద రైల్వేజంక్షను. అక్కడ బండి చాలాసేపు ఆగుతుంది. ఆశకి కాఫీఅయినా ఇప్పిద్దామని సరళ ఆశని చెయ్యిపుచ్చుకుని నడిపించుకు పోతోంది ప్లాట్‌ఫారంమీద. రెండడుగులు వేసిందో లేదో వెనకనించి ఎవరో "హలో మైడియర్ సరళా" అని ఈలవేసి పిలిచారు. సరళ నిలబడిపోయింది. ఆ మనిషిని చూడగానే సరళ వెలవెలబోయింది. ముఖాన కత్తివేసినా నెత్తురు చుక్కలేదు. అడుగు ముందుకి పడలేదు. ఆపుకోలేకుండా లోపలినుంచి గజగజ వణుకొస్తోంది. ఆమనిషి గబగబా అడుగులు వేస్తూ సరళ దారికి అడ్డంగా నిలబడ్డాడు. అతని సూటూ, బూటూ, దొరటోపీ, నోట్లో పైపూ చూసి ఆశ బెదిరి తల్లి చాటున నక్కి కొంగు గట్టిగా పట్టుకుంది. వీలయితే ఆమనిషిని దులుపుకుపోవాలనుకుంది సరళ. కాని మిలిటరీ వేషంలో వున్న వ్యక్తి సరళకి షేక్‌హాండ్‌కోసం చెయ్యిజాపి "ఎంత అదృష్టం! అబ్బా, ఇన్నాళ్లకి ఇక్కడ కలుసుకున్నాం" అన్నాడు. సరళ అతని చేతిని అందుకోలేదు. అతనికి బదులుచెప్పలేదు. కాని ఆవ్యక్తి వెనక్కి తగ్గలేదు. ఒక్కగుక్కలో ఆరేళ్లకిందట తను యుద్ధంలో డాక్టరుగా చేరినదగ్గరినుంచి జరిగిన ఘటనలన్నీ చెప్పుకుపోయాడు. సరళ వింటోందా లేదా అన్నది అతనికి పట్టలేదు. యుద్ధంలోంచి సుఖంగా తిరిగివచ్చాడట. స్వంతంగా ప్రాక్టీసుపెడతాడట. సరళ ఇదంతా విన్నదో లేదో - కాని ఈ వ్యక్తి యుద్ధంనుంచి తిరిగి రాకపోయినా ఆమెకి చీమకుట్టినంత బాధకూడా వుండేది కాదు. ఇప్పుడు సుఖంగా తిరిగివచ్చినందుకు లేశమయినా సంతోషమూ లేదు. అంతా విని "మంచిది. నేను వెళ్లొస్తా"నని ముందడుగువేసింది. ఆమనిషి తల్లి వెనక నక్కిన ఆశని బలవంతాన చేతుల్తో ఎత్తుకుని "హల్లో మై లిటిల్ సరళా" అని ముద్దుపెట్టుకోబోయాడు. ఆశ అతని ముఖాన్ని చేతుల్తో దూరంగా తోసేసి అతనితో పెనగులాడి కిందికి జారిపోయింది. "అచ్ఛా గుడ్‌బై" అని ఆ వ్యక్తి ఎంత ఆకస్మికంగా ప్రత్యక్షమయాడో అంత హఠాత్తుగా అదృశ్యమయాడు. అతను వెళ్లిపోయినాక ఎంతోసేపటిదాకా ఆశభయం పోలేదు. తల్లికొంగు విడవలేదు. రైలు కదిలాక ఇక భయంలేదనుకుని కాబోలు "ఎవరమ్మా, బూచాడా?" అంది. వెంటనే సరళ అవునంది. కాని ఆమనిషిని చూసిన దగ్గిరనుంచీ సరళమనస్సు వికలమయిపోయింది. కొన్నాళ్లకిందట వచ్చిన పీడకల మళ్లీ వస్తే ఎంత భయపడతామో అంత బెదిరిపోయింది సరళ అతన్ని చూసి. అతన్ని ఈజన్మలో చూస్తాననుకోలేదు. చూడాలని కోరుకోనూలేదు. కాని భర్తకోసం ఆరాటపడుతూ పోతున్న ఈ తరుణంలో ఆవ్యక్తి హఠాత్తుగా ప్రత్యక్షమయేసరికి ఆమెకి పిడుగుదెబ్బ తాకినట్లయింది. గడచిన ఘటనలెన్నో మెరుపుల్లాగా తళుక్కుమన్నయ్. తనూ, అతనూ కాలేజీలో కలిసిచదువుకోటం, తమ ఇంటికి అతను వస్తూపోతూ వుండటం, తమ పరిచయానికి తండ్రి సంతోషించటం, అతని కిచ్చి పెళ్లి చెయ్యాలనుకోవటం, అతనితో కలిసి విచ్చలవిడిగా తను కారులో షికార్లు చెయ్యటం, అప్పుడు లోకంలో అపవాదు లొక్కసారి తుపానులాగా రేగటం, తనని నడిసముద్రంలో ముంచి ఆ మోసగాడు ఎవరికీ చెప్పకుండా యుద్ధంలోకి పారిపోవటం, ఆ అపవాదువల్ల

తనకి ఎన్నాళ్లకీ పెళ్లికాకపోవటం, చివరికి డబ్బు ఆశతో శ్రీధరని తన తండ్రి వలలో వేయటం...అన్నీ ఒక్కసారి గిర్రున తిరిగినయ్. తలచుకుంటుంటే సరళకి తెలియకుండానే కళ్లు తడిసినయ్. నిజంగా ఆవ్యక్తి కదా తన సర్వనాశనానికి కారణం ? అతనికంటే తనకి పరమశత్రువు వింకెవరూ లేరు. అతను ఎదుటపడేసరికి ఆమె సహించలేకపోయింది. తన గతజీవితమే ఆవ్యక్తి రూపంలో ఎదుటపడి వెక్కిరిస్తున్నట్లనిపించింది. ఆ వేశనమంచి తలదాచుకోటానికి చోటులేదా ? ఆ పీడకల మరిచిపోయి సుఖంగా కాలంగడిపే అవకాశం లేదా ? వీటన్నిటినీ మరిపించి చల్లటి నీడనిచ్చే హృదయం లేదా ? అక్కడికి ఎగిరిపోవటంకంటే, అక్కడ గూడు కట్టుకోవటంకంటే తనకి వేరేదోవ ఏమున్నది? అని సరళ ఆలోచనల్లో సుడితిరుగుతోంది. ఊరు వచ్చింది. తల్లిఒళ్ళో నిద్రపోతున్న ఆశని లేపి రైలు దిగింది.

అక్కడినుంచి సరళ వెళ్లాల్సిన ఊరు అయిదు మైళ్లకి తక్కువుండదు. సరళ బండీ మాట్లాడుకుని ఎక్కబోతుండగా వెనకనుంచి "అమ్మాయ్, కాస్త ఆగు తల్లీ!" అని ఎవరో పిలిచారు. ఒక విధవావిడ —ముసలిది మోయలేనంత పెద్దమూటని ఈడ్చుకుంటూ వచ్చి "మాతల్లికాదూ, నీకడుపున పుడతాను. నీకు పుణ్యముంటుంది. నన్ను కూడా బండీ ఎక్కనియ్యి తల్లీ" అంది రొప్పుతూ. తను వెళ్లాల్సిన ఊరే వెళ్తోంది ముసలమ్మకూడా. తోడు దొరికిందనేకాకుండా శ్రీధరసంగతులుకూడా వినవచ్చనే ఆశతో సరళ ముసలమ్మకి బండీలో చోటిచ్చింది. బండీ నాలుగడుగులు సాగిందో లేదో ముసలమ్మ కుశలప్రశ్నలు ఆరంభించింది. సరళ ఎక్కడినుంచి వస్తోందో, ఎవరింటికి వెళ్తోందో అడిగి తెలుసుకుంది. "నువ్వుషే తల్లీ. మా శ్రీధరాయి పెళ్లానివా ? ఒక్కసారయినా మావూరు రాకపోతివి. కలపారిటి బిడ్డవనీ, పెద్దచదువులు చదువుకున్నావనీ విన్నాం కాని మాబంగారుతల్లిని ఇన్నాళ్లకి చూశాను. నా పుణ్యం ఏం చెప్పను." అని అంతటితో ఆగక సరళ గడ్డాన్ని మునివేళ్లతో తాకి ముద్దాడింది. ఆశ రానంటున్నా బలవంతాన లాగి ఒళ్లో కూచోబెట్టుకుంది. కొంచెంసేపు మెదలకుండా కూచుని ముసలమ్మ ఒక్కసారి "అయ్యో తల్లీ, నాబంగారుతల్లీ, నిన్ను చూస్తే నాకడుపు తరుక్కుపోతుందమ్మా, ఇంత చిన్నతల్లికి ఎటువంటి కష్టం వచ్చిపడిందే" అని వెక్కివెక్కి శోకాలు పెట్టసాగింది. ఇది వినగానే సరళకి బేజారెత్తిపోయింది. శ్రీధరకి ఏదో ప్రమాదం జరిగిందనే భయం మరీ వణికించసాగింది. కారణం చెప్పకుండా ముసలమ్మ శోకాలుపెట్టేసరికి మరీ బెదిరిపోయింది. "ఏం జరిగిందో చెప్పండి మామ్మగారూ" అని సరళ విన్నవించుకున్నది. మారుగా ముసలమ్మ "ఏం చెప్పేది తల్లీ ? నానోరు రావటంలేదు. ఏం జరగాలో అదే జరిగిందమ్మా. ఒక్కసారి నానోరు పడిపోరాదూ" అంది. ఇది విని సరళ మరీ కంపించిపోయింది. "మామ్మగారూ, వారికేమయినా ఆపదవచ్చిందా ? ఏమిటో చెప్పండి. నన్ను చంపకండి. చెప్పండి" అని దీనంగా అడిగింది. ముసలమ్మ దుఃఖాన్ని ఒక్కసారి దిగమింగివేసింది. సరళని తన గుప్పెట్లో చిక్కించుకున్నది. ఇక ఏడుపుతో పనిలేదు. సావకాశంగా చెప్పనారంభించింది. అంతా చెప్పి "వాడిని అనవలసిన పనేముంది తల్లీ ? ఆ జిత్తులమారి వలలో వేసుకుంది. నా బంగారు తల్లికి ఇంతద్రోహం తలపెట్టింది. దాని కిక ఏడుజన్మలకైనా ఫట్టగతులుంటయ్యా ?" అని ముగించింది. అంతా విన్న సరళ వెలవెలబోయింది. ఇటువంటి ప్రమాదాన్ని సరళ కలలోకూడా శంకించలేదు. ఆమెకి దరీ తెన్నూ కనిపించలేదు. ఇక తను అక్కడికి పోవలసిన పనేముంది ? వెనక్కి బండీ తిప్పమంటే ? తిరుగురైలులో వెళ్లిపోతే ? కాని ఎక్కడికి తిరిగివెళ్లటం ? ఆశని ఎల్లా మరిపించటం ? అయినా ఇదంతా నిజమేనా ? ఏమో ? ఏం., ఎందుకు నిజంకాకూడదు ? అవును. తను అతని మనసుని కష్టపెట్టిన ఘట్టాలూ, బాధపెట్టినసమయాలూ వందలు వేలు కళ్లకు కట్టుతున్నయ్. తనకీ అతనికీ మధ్య ఉన్న సంబంధం ఎంత బలహీనమైనదో సరళకి వెంటనే గోచరించింది. ఇంతకాలమూ తను తాళం చెవి చేతులో వుంచుకుని అతన్ని చీకటికొట్లో పడేసి వుంచింది. అతను తను చేసిన పనులన్నీ ఎందుకు క్షమిస్తాడు ? అతని సహనాన్ని తను ఎంత క్రూరంగా పరీక్షచేసింది ? అవును. శ్రీధర నిజంగా ఇంకోస్త్రీకి హృదయం అర్పిస్తే అందులో అతని తప్పేమీ లేదు. ముమ్మాటికీ లేదు. అతనిమీద ఎంత నిందమోపాలన్నా సరళకి సాధ్యంకావటం లేదు. అతను లేశమైనా దోషం లేనివాడిలాగా చిరునవ్వుతో సరళహృదయంలో ప్రతిబింబిస్తున్నాడు. అయినా అతని కిటువంటి ప్రమాదం సంభవిస్తుందని తను ఎన్నడూ భయపడలేదు. అదీ తన తప్పే. బంగారుపంజరంలో పెంచినంతమాత్రాన చిలక

ఆకాశాన్నీ, తోటల్నీ మరిచిపోయి పంజరాన్నే ప్రేమిస్తుందా ? కత్తివేటులాటి ఈ వార్తతో సరళ ఒక్కసారి కళ్లు తెరిచింది. మునుపటి సరళపనులన్నిటినీ ఇంకెవరో చేసినట్లుగా ఇప్పటి సరళ నిర్దాక్షిణ్యంగా ఖండించివెయ్యగలుగుతోంది. కాని ఏదో నిరాశా, నిస్పృహా వచ్చి ఆమెమనసుని కమ్మివేస్తున్నయ్. తను శ్రీధరదగ్గరికి వెళ్తే అత నేమంటాడో ? తనని ఏవిధంగా చూస్తాడో ? ఒకటిమాత్రం నిజం. తన మనసుని ఏ మాత్రం చిన్నబుచ్చినా తాను సహించదు. అక్కడ తానొక నిమిషంకూడా నిలవలేదు. ఆళని అతనికి అప్ప గిస్తుంది. ఈమెభారం నీదేనని చెబుతుంది. తానుమాత్రం అక్కడినుంచి మాయమైపోతుంది. ఎక్కడికి పోవాలో అప్పుడే నిశ్చయించుకుంటుంది.

దారిపొడుగునా క్షణంలో ఎండా, క్షణంలో మబ్బూ. రైలుదిగిన దగ్గరనుంచీ ఆళ తల్లిఒడిలో తల పెట్టి నిద్రపోతూవుంది. సరళ ఎడతెరిపిలేని ఆలోచన లలో గిరగిర తిరిగి పోతోంది. ముసలమ్మ తాను చెయ్య వలసింది ఇంకేమీ లేదనుకునికాబోలు మెదలకుండా రుద్రాక్షతావళం తిప్పుతూ రామనామజపం చేస్తోంది.

ఊరిబైటే ముసలమ్మ దిగిపోయింది. బండి సరా సరి శ్రీధర బడివాకిటిముందు వచ్చి ఆగింది. తిరిగి వెళ్లి పోదామనే ఊహతో బండీవాడిని ఊడతీసి ఎద్దుకు మేతవేసుకోమని చెప్పింది. బండీ ఆగగానే ఆళ ఎవరో కొట్టిలేపినట్లు లేచింది. ఆఇల్లు తను ఇదివరకునుంచీ ఎరి గున్నట్లుగానే లోపలికి ఒక్కపరుగుతీసింది. సరళ సంకోచంతో వీథివాకిట్లోనే నిలబడివుంది. ఆళ పరుగు తీసి 'నాన్నా' అంటూ లోపలికి పోయింది. వచ్చీ రాకటమే తండ్రిపక్కమీదికి ఎక్కి కూచుంది. "అమ్మవచ్చిందా ?" అన్నాడు శ్రీధర. "వచ్చింది." అని చెప్పింది. చిక్కిపోయిన చేతుఃతో ఆళని గుండెలకదుముకుని శ్రీధర విడవలేదు. ఆళమాటలు విని లలిత గబగబా వాకిట్లోకి వెళ్లి "లోపలికి రా అక్కా. నీ ఇంట్లోకి నువ్వు రావటానికి బిడియపడతా వేమిటి ? లోపలికి రా " అని సరళ చెయ్యి పుచ్చుకుని గుంజుకుపోయింది. "ఎంత నటన ! ఎంత కపటం ! నాకేమీ తెలియదనుకుందికాబోలు." అని సరళ లోపల అనుకుంటోంది. లలితచెయ్యి విదిలిం చేసుకోవాలనిపించింది. కోపంతో లలితముఖంకేసి చూసింది. మారుగా లలిత కళ్ళల్లో చిరునవ్వులు మెరి పించింది. "కోపమెందుకక్కా ? నీ ఇంట్లోకి నువ్వు రాక వెనకాడుతుంటే బలవంతాన లాగుకువచ్చాను. అందుకేనా కోపం ? " సరళ బదులుచెప్పలేదు. ఇంత మాటలు నేర్చిన మనిషి ఎందరి హృదయాలనైనా వలలో వేసుకుంటుంది. అందులో అనుమానమేమీ లేదు. ఇంత నేర్పరి ఎందరినైనా కీలుబొమ్మలుగా చేసుకుంటుంది. అనుకుంటుండగా మళ్ళీ చెయ్యిపుచ్చు కుని లాగుతూ "బావా, ఇదుగో వచ్చింది అక్క. నువ్వు పిలిస్తేకాని లోపలికి రాదు. అవునుమరి. పిలూ." అంటూ శ్రీధరమంచందగ్గరికి గుంజుకుపోయింది. సరళ తలవంచుకుని నిలబడింది. "ఎందుకు వచ్చాను ఇక్క డికి ? " అని తనని తాను లోపల నిందించుకుంటోంది. స్టేషనుకు తిరిగివెళ్ళిపోతే ఎంత బాగుండేది ? ఇప్పుడు నేనిక్కడ ఎల్లా నిలవగలను ? ఇప్పుడు శ్రీధరని ఎల్లా పలకరిస్తాను ? ఇక శ్రీధరమీద తన కేమి అధికార ముంది ? ఇంకొకరి చేత జిక్కిన సొత్తు నాది అనుకు న్నంతమాత్రంలో మనస్సుకి క్షోభ తప్ప కలిసివచ్చే దేముంది ? అయినా ఆళ ఎంత నిర్భయంగా వెళ్ళి తండ్రిమీద కూర్చుందో ? ఆళకిమాత్రం అక్కడ చోటుండా ? అనుకుంటుండగా శ్రీధర సరళముఖంకేసి చూసి ఆమెకి తెలియకుండానే తలతిప్పుకున్నాడు. ఏంమాట్లాడాలో అతనికి అంతకంటే తెలియటంలేదు. పోనీ, సరళ మాట్లాడుతుందేమోనంటే అదీ కనబడటం లేదు. ఈ మౌనం అక్కడున్నవారినందరినీ మోయ లేనిబరువుతో కుంగదీస్తోంది. అందరిమాటా అటుంచి లలితకి మరీ దుర్భరంగావుంది. "మాశావా, బావా, పందెంలో నేనే గెలిచాను." అంది లలిత. "ఏమో, నాకు నమ్మకంలేదు" అన్నాడు శ్రీధర. ఈమాటల అర్థం తెలియక సరళ ఒకసారి లలితనీ, శ్రీధరనీ చూపు లతో గాలించింది. ఏమీ బోధపడలేదు. తండ్రిగుం డెని దిండుగాచేసుకుని ధీమాగా పడుకున్న ఆళ "నాన్నా, ఎప్పుడూ ఇక్కడే వుంటాను నాన్నా. ఇక తాతయ్యగారింటికి పోవద్దమ్మా. ఇక్కడేవుందాం." అంది. సరళ ఏమీ మారుచెప్పకుండా నిలుచుని శ్రీధర ముఖంకేసి చూస్తూ వుండిపోయింది. చిక్కిపోయిన అతని ముఖంలో ఒక ఆనందరేఖ తళుక్కున మెరి సింది. శ్రీధరప్రయత్నంమీద అడిగాడు-"నువ్వు కులా సాగా వున్నావా ?" అని. సరళకి ఈప్రశ్న చురు క్కున తాకింది. ఇంతసేపటినుంచీ తను భర్తక్షేమాన్ని గురించయినా అడగలేదు. అతను మంచంపట్టి చిక్కి పోయి, పాలిపోయి కనబడుతున్నా తను నోరుతెరిచి అడగలేదు. 'నా యోగక్షేమాలతో మీకు అవసర మేముంది ?' అనాలనుకుంది. కాని నోరుపెగలలేదు. చివరికి తలమాత్రం ఊపింది కులాసాగానే అన్నట్లు.

ఇంతలో లలిత కాఫీ కాచి తెచ్చి ముందు పెట్టింది. ఎంత బతిమాలినా సరళ వద్దంది. లలిత ఇది కనిపెట్టి "నువ్వు చెబితేగాని తాగదు బావా. అక్కని తాగమని చెప్పు." అంది. శ్రీధర వెంటనే మంచంమీద లేచి కూచుని "తాగు సరళా, నీ ఇంట్లో నువ్వు బతిమాలించుకుంటావా?" అన్నాడు. ఆమాట వినగానే సరళ కన్నీళ్ళు నాపుకోలేకపోయింది. కాఫీకప్పు వేళ్ళతో ఎత్తిందికాని ఒక్కగుక్కయినా వెయ్యలేకపోయింది. వేళ్లు వణికి కప్పు జారి కిందపడిపోయింది. ఇది నా ఇల్లా? నిజంగానా? ఎందుకీమోసం? నిజం చెప్పండి. ఈ ఇంట్లో నాకు అడుగుపెట్టే అధికారముందా అని సూటిగా అడగదలచింది. కాని ఆ ఉద్వేగంలో కాఫీ ఒలికిపోవటం చూసి సిగ్గుపడింది. నోట మాటరాలేదు.

సరళమనోభావాలని లలిత వచ్చినదగ్గరనుంచీ కనిపెడుతూనేవుంది. ఆమె సమయంకోసం వేచివుంది. ఇంకా సమయంరాలేదు. నిజంగా రాలేదు.

ఆనాడంతా సరళ పెడపెడగా వుంది. శ్రీధర దగ్గిరికి పోలేదు. ఒక్కమాటయినా మనసారా మాట్లాడలేదు. అతనికి వేళకి జావా, కాఫీ అన్నీ లలిత యంత్రంలాగా అందిస్తోంది. క్షణమైనా అతనికి ఆలస్యం జరగనివ్వదు. పగలంతా బడిపనిలో తీరిక చేసుకుని మధ్యమధ్య వచ్చి ఏంకావాలని అడిగిపోతుంది. రాత్రి అతనికి నిద్రపట్టకపోతే అతనిపక్కదగ్గర కుర్చీ వేసుకుని కూచొని విసురుతూ తను చదివిన హిందీపుస్తకాల్లోని కథలన్నీ కళ్ళకికట్టినట్లు చెబుతుంది. వినివిని శ్రీధర నిద్రపోతాడు. అప్పుడు వచ్చి పడుకుంటుంది. రాత్రి మెలకువచ్చినప్పుడల్లా లేచివెళ్లి శ్రీధరనిద్రపోతున్నాడో లేదో చూసివస్తుంది. ఇల్లా శ్రీధరకు జబ్బుచేసిన దగ్గరనుంచీ జరుగుతూవుంది. సరళవచ్చిననాడు కూడా ఆమాదిరిగానే లలిత క్షణం ఏమరకుండా శ్రీధరకి సేవచేస్తున్నది. ఇది చూస్తుంటే సరళకి మరీ రూఢిగా తేలిపోయింది. శ్రీధరమనసులో తనకి చోటు లేదు. తన సేవవల్ల ఈస్త్రీ అతన్ని పూర్తిగా వశపరుచుకుంది. ఇక తనకి అక్కడ ఆశ్రయం లేదు అని బాగా నిశ్చయించుకుంది. శ్రీధర కథలు విని నిద్రపోయాడు. లలితకూడా నిద్రపోయింది. తండ్రి పక్కలో ఆశకూడా గాఢంగా నిద్రపోతోంది. చప్పుడు చెయ్యకుండా పిల్లిఅడుగులు వేసుకుంటూ సరళ శ్రీధరమంచం దగ్గరికి వెళ్ళింది. క్షణంసేపు అక్కడ నిలబడింది. ఆశ తండ్రిగుండెలమీద సుఖంగా నిద్రపోతోంది. అప్రయత్నంగా సరళకళ్ళు చెమ్మగిల్లినయ్. ఇక అక్కడ తనకి నిలబడే అదృష్టం లేదు. అవకాశం లేదు. తను వెళ్ళిపోవలసిందే. ఎక్కడికి వెళ్ళాలో తెలియదు. కాని అక్కడ నిలవటానికిమాత్రం మనసొప్పటం లేదు. మసకచీకటిలో మెల్లిగా అడుగులువేస్తూ వెనుదిరిగి ఆశకేసీ, శ్రీధరకేసి చూస్తూ గుడిసెబైటికి వచ్చింది. ముందుకి పోవటానికి కాళ్ళాడలేదు. ఎవరో వెనక్కి బలవంతాన గుంజుతున్నారు. ఇంతమాత్రానికే ఓడిపోయానని ఒప్పుకుంటావా? గెలిచే శక్తి నీదగ్గరలేదూ? ఉండికూడా పిరికిపందలాగా పారిపోతావా? నీభర్తహృదయసామ్రాజ్యాన్ని పాలించే అధికారం నీదికాదా? అక్కడ ఇంకొకరి విజయపతాకం ఎగురుతుంటే చూస్తూ ఊరుకుంటావా? ఇంతమాత్రం చేతకాదా? అని సరళలోపలినుంచి ఎవరో ఖంగున మ్రోగే కంఠంతో చెబుతున్నారు. అవును, నేను ఓటమిని ఒప్పుకోను. ప్రయత్నిస్తాను. అన్నివిధాలా ప్రయత్నిస్తాను. అప్పటికిగాని ఇక్కడనుంచి కదలను. ఏమయినాసరే కదలను. ఎవరు నన్నిక్కడినుంచి గెంటివేస్తారో చూస్తాను. ఎవరికి అధికారముంది? ఎవరికి ధైర్యముంది? నిజానికి తను ఇంత నిరాశపడవలసిన అవసరమేముంది? అయినా ఆ ముసలమ్మమాటలకి తను అంత విలువ ఎందుకివ్వాలి? ఎన్నడూ అబద్ధమాడి ఎరుగని శ్రీధర నీఇంటికి నువ్వురమ్మని పిలుస్తుంటే తనెందుకు వెనకాడాలి? లలిత అంత ఆప్యాయంగా ఆదరిస్తుంటే తను ఆమెని ఎందుకు దులుపుకుంటూ దూరంగా తిరగాలి? ఒకవేళ లలిత శ్రీధరహృదయాన్ని వశంచేసుకున్నా తను తిరిగి జయించాలి. ఈ ప్రయత్నంలో తనప్రాణం పోయినాసరే. అంతకంటే తనకి కర్తవ్యమేముంది? ఇక్కడినుంచి పారిపోయి తను ఈ ప్రపంచంలో ఏంచెయ్యాలి? రాత్రంతా సరళకి నిద్రపట్టలేదు.

"అక్కా, నిద్రపట్టిందా బాగా" అని అడిగింది లలిత పొద్దున్నే. పట్టిందని సరళ అబద్ధమాడింది. లలితకి అసలు సంగతి తెలుసు. ఎందుకు పట్టలేదోకూడా సరిగ్గానే ఊహించగలిగింది.

శ్రీధర లేవగానే ముఖం కడుక్కోటానికి చెంబూ, నీళ్ళూ, పళ్ళపొడీ ఎదురుగా పెట్టివున్నయ్. వెంటనే కాఫీకూడా వచ్చింది. కాని తెచ్చింది లలితకాదు, సరళ. ఆనాడు పగలంతా శ్రీధరపక్కదగ్గర కూచుని ఉపచారాలుచేసింది లలితకాదు—సరళ. రాత్రి అతనికి

షేక్స్పియర్ నాటకం చదివి వినిపించింది సరళ. సరళ పక్కనే కూచుని వింటూ లలిత లోలోపల పొంగిపోతోంది.

ఇదంతా శ్రీధరకి అద్భుతంగా వుంది. ఇల్లా జరుగుతుందని కలలోనైనా అనుకోలేదు.

రోజులు తిరిగిపోతున్నయ్. లలిత పగలంతా బడిపనిలో మునిగిపోతోంది. క్రమంగా శ్రీధర కోలుకొని బడికి వెళ్ళే ఓపిక వచ్చింది. "సరళా, రేపటినుంచీ బడికి వెళ్తాను."

"అప్పుడేనా ? ఇంకా బాగా ఓపికరాలేదు." అని సరళ అడ్డుపెట్టింది. ఈసమాధానం విని శ్రీధర మరీ చకితుడైపోయాడు. కాని సరళ ఈమాదిరిగా ఎందుకు మారిపోయిందో తన్నుకున్నా అతనికి తెలియటంలేదు.

కొన్నాళ్ళు పోయాక శ్రీధర సరళని పరీక్షచేయటంకోసం "సరళా, నాకు ఆపదసమయంలో వచ్చావు. కాపాడావు. ఇక నీకు ఇక్కడ ఉండటం సుఖంగా లేకపోతే మీనాన్నగారి ఊరు వెళ్ళిపోవచ్చు" అన్నాడు. వెంటనే సరళ అతన్ని మధ్యలోనే ఆపి "ఇక ఎన్నడూ ఆమాట రానివ్వనని ఒట్టువెయ్యండి." అని కన్నీటితో అడిగింది. సూర్యుడు పడమట ఉదయించాడా అనిపించింది శ్రీధరకి.

ఆరోజు ఆశ పుట్టినరోజు. అందరి మనసులూ ఆనాడు ఆనందంతో నిండితొణుకుతున్నయ్. భోజనాలయినాక లలిత శ్రీధరని అడిగింది—"బావా, ఇప్పుడు చెప్పు, పందెంలో ఎవరు గెలిచారో?" శ్రీధర నవ్వుతూ వెంటనే అన్నాడు—"నువ్వే గెలిచావు లలితా. ఎట్లాగైనా మీ ఆడవాళ్ళ మనసులు ఆడవాళ్లకే తెలియాలిగాని మాకేం తెలుస్తయ్?" ఇన్నాళ్లనుంచీ అడిగి తెలుసుకోవాలని తహతహలాడుతున్న సరళ ఆరాటం పట్టలేక అడిగింది-"ఏంపందెంలలితా ? నాకూడా చెప్పవ్ ? ఎవరు గెలిచారో నేను చెపుతాను." అని. లలిత క్షణంసేపు ఊరుకుని శ్రీధరముఖంకేసి చూసి చివరికి నవ్వుతూ బదులుచెప్పింది. "ఏంలేదు అక్కా. ఒకనాడు బావకి జ్వరం బాగా తీవ్రంగా వుంది. ఆశని చూడాలని ఒకటే కలవరించాడు. అప్పుడు నేను 'బావా, అక్కనీ ఆశనీ రమ్మని రాయనా' అని అడిగాను. 'వద్దు. నీ చేతకాదు. మీ అక్క ఎన్నటికీ రాదు, రప్పించటం నీతరంకాదు.' అని నిరాశతో అన్నాడు. అప్పుడు నేను రప్పిస్తానని పందెం వేశాను. ఎల్లా రప్పిస్తావన్నాడు. ఒక్క ఉత్తరంతో రప్పిస్తానన్నాను. నీతరం కాదన్నాడు. చూద్దాంగా అన్నాను. అదీ మాపందెం. ఇప్పుడు నువ్వే చెప్పు అక్కా, ఎవరు గెలిచారో ?"

సరళకూడా నవ్వింది. ఆ ఒక నవ్వుతో లోపలి బరువంతా ఎగిరిపోయింది. "అయితే, లలితా, నిజం చెప్పు. నువ్వేనా ఏమిటి హితకారిణీ దేవివి?" అని అడిగింది. లలిత నవ్వుతూ నేనేనని తలవూపింది. సరళకి పట్టలేని సిగ్గూ, చెప్పలేని సంతోషమూ ఒక్కసారి వచ్చి "లలితా, నీమేలు జన్మజన్మాలకీ మరిచిపోను" అంది. "అల్లా అనబోకు అక్కా. నేను చేసిందేముందీ?" అంటూ లలిత వెళ్లి పోవటానికి లేచింది.

ఇంతసేపూ అమాయకప్రేక్షకుడిగా వుండిపోయిన శ్రీధర లేచివచ్చి "నువ్వు చేసిన మేలు ఇంకెవరు చేస్తారు లలితా ? మనుష్యుల సంగతి అటుంచి దేవతలుకూడా చేస్తారో లేదో చెప్పలేను." లలిత నిలబడిపోయి తలవంచుకుంది. శ్రీధర మళ్ళీ అందుకున్నాడు-"అయితే లలితా, మన ఆశకి అక్షరాభ్యాసం ఎప్పుడు ?"

"ఇవాళే చేద్దాం. ఏం ఆశా, వస్తావా బళ్ళోకి?"

ఆశ వెంటనే లలితచంక ఎక్కి కూచుంది. "ఆశతోపాటు నన్నుకూడా నీబళ్ళో చేర్చుకుంటావా లలితా? " అని అడిగింది సరళ. లలిత నవ్వుతూ బదులు చెప్పకుండా ఊరుకుంది. "నవ్వులాటకాదు లలితా, నిజంగా నీదగ్గర మళ్ళీ ఓనమాలు దిద్దుకోవాలని వుంది. నన్ను నీబళ్ళోకి రానివ్వకపోతే వీల్లేదు." అంది. శ్రీధర "ఇదిగో లలితా, కొత్తశిష్యులు వచ్చారనే సంతోషంలో ఈ పాతశిష్యుడి మాట మరిచిపోకు. తెలిసిందా ? " అన్నాడు.

చెదిరిపోయిన మబ్బుల్లోంచి సూర్యుడు మిలమిల మెరుస్తూ కిలకిల నవ్వాడు.